

Serving JinShasan

050167

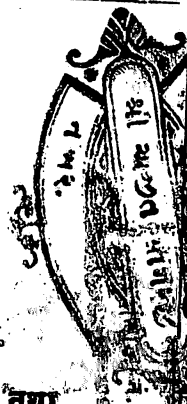
gyanmandir@kobatirth.org

विधिपक्षगच्छीय (अंचलगच्छीय) श्रीमेरुतुंगसुरि विराचितम्—

॥ श्रीनाभाकराजचरित्रम्. ॥

(भाषांतर सहित.)

विधिपक्षगच्छीय मुनिमंडल अग्रेसर मुनिमहाराज श्रीगौतमसागरजीना सदुपदेशयी—
 श्री कच्छ-भूजनगरना रहेवाशी विधिपक्षगच्छीय लालनमोत्रना शा. डोसाभाइ लालचंद तथा
 शा. करमचंद लालचंदे, तेमना मातुश्री इंद्राबाइ संवत् १९७६ मां श्री सिद्धसेत्रमां
 चातुर्मास रहेला ते समये देवद्रव्यनी रक्षा माटे आ ग्रंथ छपान्यो.

जा श्री हेला नवागसुरि ज्ञानमंदिर
 श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र, कोबा,
 जि. गोंया नगर

शंभु प्रिन्टींग प्रेस—पालीताणा.

પ્રસ્તાવના.

આ પરમ પવિત્ર શ્રીનાથકરાજાનું ચરિત્ર અંચલગચ્છીય શ્રીમેરુતુંગસૂરિએ ૧૪૬૪ ની સાલમાં રચ્યું છે. ચરિત્ર સરલ અને બોધક છે. દેવદ્રવ્યનો વિનાશ કરવાથી અથવા તો તેને આઢે માર્ગે વાપરવાથી પ્રાણીને કેટલાં અસહ્ય કષ્ટો મોગવવાં પડે છે તેનો તાદૃશ ચિતાર આ ગ્રંથમાં આપવામાં આવ્યો છે. અમારાં માતૃશ્રીએ ૧૯૭૫ ની સાલમાં શ્રીસિદ્ધક્ષેત્રમાં ચતુર્માસ કરેલ, તેની યાદગીરી માટે આ ગ્રંથ મુનિમહારાજશ્રી ગૌતમસાગરજી મહારાજની પ્રેરણાથી અમોએ છપાવ્યો છે. આવા ઉપયોગી ગ્રંથને પ્રસિદ્ધ કરવા માટે અમોને પ્રેરણા કરનાર ઉક્ત મુનિમહારાજશ્રીનો ઉપકાર માનવામાં આવે છે. આ ગ્રંથ સ્વાસ કરીને વ્યાખ્યાનને યોગ્ય હોવાથી પ્રત્યે આકારે છપાવ્યો છે. સંસ્કૃત નહીં જાણનારા પણ આ બોધક ચરિત્ર વાંચી શકે માટે શાષાંતર પણ સાથે આપવામાં આવ્યું છે. આશા છે કે- આ ગ્રંથ વાંચી બુદ્ધિમાનો તેનો સાર ગ્રહણ કરશે.

લી. પ્રસિદ્ધકર્તા.

जीचेने सरनामे लखवाथी आ ग्रंथ भेट मळी शकशे—

अचलगच्छना उपाश्रयनी वहीवट करनार,

शा. सांकलचंद भारमल.

ठे० आणदाबावाना चकला साप्ते—जामनगर.

(जिल्हो-काठियावाड)

॥ ॐ श्रीजिनेश्वराय नमः ॥

॥ ॐ श्रीविधिपक्षगच्छाधिराज-युगप्रधान श्री १००८ श्रीआर्यरक्षितगुरुभ्यो नमः ।

श्रीविधिपक्षगच्छाचार्य-श्रीमेरुतुङ्गसूरिविरचितम्-
गुर्जरभाषानुवादसमलङ्कृतम्-
श्रीनाभाकराजचरित्रम् ।

सौभाग्यारोग्यभाग्योत्तममहिममतिख्यातिकान्तिप्रतिष्ठा-
तेजःशौर्योजंसम्पत्तिनयनयशःसन्ततिप्रीतिमुख्याः ।

भावा यस्य प्रभावात् प्रतिपद उदयं यान्ति सर्वे स्वभावात्,
श्रीजीरापल्लिराजः स भवतु भगवान् पार्श्वदेवो मुदे वः ॥ १ ॥

भावार्थ—जे प्रभुना साहात्म्ययी सौभाग्य, आरोग्य, भाग्य, उत्तममहिमा, सद्बुद्धि, प्रसिद्धि, कांति, सुक्रीर्ति,
तेज, शौर्य, बळ, संपत्ति, विनय, सुनीति, यश, पुत्र-पुत्र्यादि परिवार, प्रीति विगेरे सर्वे पदार्थो निरंतर स्वाभा-
विक उदय आवे छे, ते श्रीमान् जीरापल्लि अधिराज पार्श्वनाथ भगवान् तमारा हर्षने माटे थाओ. ॥ १ ॥

ज्वा. श्री केशवप्रसादसूरि ज्ञानमंदिर
श्री महाजीव लो. ३ आराधना केन्द्र, कोबा,
जि. गोंयाजगर

શ્રીવીરજિનમાનમ્ય, સમ્યગ્ નાભાકભૂપતેઃ ।

દેવદ્રવ્યાધિકારેऽદ-શ્રરિતં કીર્તયિષ્યતે ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ—પ્રથુ શ્રીમહાવીરને સમ્યક્ પ્રકારે નમસ્કાર કરીને, દેવદ્રવ્યના અધિકાર ઉપર શ્રીનાભાક-રાજાનું ચરિત્ર કહીશ. ॥ ૨ ॥

શ્રીનાભાકનરેન્દ્રસ્ય, કથા શ્રુતિપથાગત્ ।

વિદ્યેવ જાંગુલી લોભ-વિષં હન્તિ વિવેકિનામ્ ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ—જેમ જાંગુલી મંત્ર સર્પના વિષનો વિનાશ કરેછે—જાંગુલી મંત્રથી સર્પનું વિષ ઉતરી જાય છે, તેમ શ્રવણપથમાં આવેલી દેવદ્રવ્ય પરત્વેની આ નાભાકનરેન્દ્રની કથા વિવેકી પુરુષોના લોભરૂપી વિષનો વિનાશ કરેછે. ॥ ૩ ॥

શ્રીનાભાકનૃપાખ્યાન-પાનપ્રીતમનાઃ પુમાન્ ।

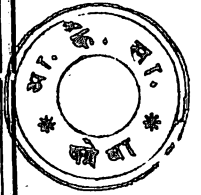
સદા સન્તોષસંતુષ્ટઃ, સર્વસમ્પત્તિભાગ્ ભવેત્ ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ—જે પુરુષ શ્રીનાભાકરાજાની કથાનું પાન કરવામાં હર્ષિત ચિત્તવાળો છે, તે નિરંતર સંતોષ વડે સંતુષ્ટ થઈ સર્વ પ્રકારની સમૃદ્ધિને મજવાવાળો થાય છે—તે પુરુષને સર્વ પ્રકારની સમૃદ્ધિ અનાયાસે પ્રાપ્ત થાય છે. ॥૪॥

નાભાક

ચરિત્ર.

॥ ૨ ॥

પુરાતનમુનિપ્રોક્તં, પુણ્યં પુણ્યાર્થિનાં પ્રિયમ્ ।

નાભાકચરિતં ચિત્રી-યતે કૈષાં ન ચેતસિ ? ॥ ૫ ॥

ભાવાર્થ—પ્રાચીન મહર્ષિઓએ કહેલું, અને પુણ્યના અર્થી મન્ય પ્રાણીઓને અતીવ પ્રિયકર એવું શ્રીનાભાક-રાજાનું પવિત્ર ચરિત્ર કોના ચિત્તમાં આશ્ચર્ય નથી કરતું ? અર્થાત્ પવિત્ર મહાપુરુષ શ્રીનાભાકરાજાનું ચરિત્ર અસા-ધારણ અને નિર્દોષ હોવાથી દરેક પુરુષોના ચિત્તને વિષે આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન કરનારું છે. ॥ ૫ ॥

હવે ગ્રંથકાર ચરિત્રનો આરંભ કરે છે—

તથાહિ—

જમ્બૂદ્વીપાભિધે દ્વીપે, ક્ષેત્રે ભરતનામકે ।

શ્રીપાર્શ્વનાથશ્રીનેમિ-નાથયોરન્તરેઽભવત્ ॥ ૬ ॥

અનેકશ્રીપતિબ્રહ્મ-જિણ્ણુશ્રીદિવિભૂષિતમ્ ।

ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિતં નામ, પુરં સ્વર્પુરજિત્વરમ્ ॥ ૭ ॥

ભાવાર્થ—જમ્બૂદ્વીપ નામના દ્વીપને વિષે ભરતક્ષેત્રમાં શ્રીપાર્શ્વનાથ અને શ્રીનેમિનાથ જિનેશ્વરને આંતરે ક્ષિતિ-પ્રતિષ્ઠિત નામનું નગર હતું, જે નગર અનેક શ્રીપતિ, અનેક બ્રહ્મ, અનેક જિણ્ણુ, અને અનેક શ્રીદ વડે શોભાયમાન હોવાથી તેણે સ્વર્ગપુરને પણ જીતી લીધું હતું ।

નાભાક

ચરિત્ર

॥ ૩ ॥

૧સ્વર્ગપુરની અંદર શ્રીપતિ ઇટલે કૃષ્ણ ઇકજ છે, જ્યારે સ્થિતિપ્રતિષ્ઠિતનગરમાં શ્રીપતિ ઇટલે સાહુકારો તથા રાજાઓ અનેક હતા । સ્વર્ગપુરની અંદર બ્રહ્મા ઇટલે બ્રહ્મા ઇકજ છે, જ્યારે આ નગરમાં બ્રહ્મા ઇટલે બ્રાહ્મણો અનેક રહેતા હતા । સ્વર્ગપુરની અંદર જિણ્ણુ ઇટલે ઇન્દ્ર ઇકજ છે, જ્યારે આ નગરની અંદર જિણ્ણુ—જયનશીલ ઇટલે વિજેતા મોટા મોટા સામંતો તથા યોદ્ધાઓ અનેક હતા । સ્વર્ગપુરમાં શ્રીદ ઇટલે કુબેર ઇકજ છે, જ્યારે આ નગરની અંદર શ્રીદ ઇટલે લક્ષ્મીજી દાન કરનારા દાનવીર પુરુષો અનેક હતા । આ પ્રમાણે દરેક રીતે સ્વર્ગપુરથી સ્થિતિપ્રતિષ્ઠિત-નગર ચંદિયાતું હતું ॥ ૬-૭ ॥

સર્વાદ્વરત્નામરણાભિભૂષિતૈ-
ર્યદીયભોગીશશતૈસ્તિરસ્કૃતા ।
શીર્ષસ્ફુરદ્રત્નવરૈકમણિહતા,
ભોગાવતી યુક્તમગાદ્રસાતલમ્ ॥ ૮ ॥

ભાવાર્થ—જે સ્થિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરમાં વસતા સર્વાંગે રત્નોના આભૂષણોથી શોભાયમાન સેંકડો ૨ભોગીશો

૧ કવિઓનો સંકેત છે કે—સ્વર્ગપુરની અંદર કૃષ્ણ, બ્રહ્મા, ઇન્દ્ર, અને કુબેર રહે છે । ૨ ભોગીઓને વિશે શિરોમણિ—સમર્થ ભોગી પુરુષો ।

નામાક
ચરિત્ર.

॥ ૪ ॥

જા. કે. સા.
જોષા

વડે તિરસ્કાર પામેલી ભોગાવતી નગરી રસાતલમાં ચાલી ગઈ તે યુક્ત જ થયું છે. કારણ કે—તે ભોગાવતી નગરી, મસ્તકને વિષે સ્ફુરાયમાળ ઉત્તમ શેષમણિવાળા એકજ ભોગીશ વડે શોભતી છે, જ્યારે આ નગરીમાં અનેક ભોગીશો ઇટલે સમર્થ ભોગીઓ રહે છે । વળી ભોગાવતી નગરીમાં રહેતા ભોગીશ ઇટલે શેષનાગના મસ્તકને વિષે જ રત્ન—મણિ છે, જ્યારે આ નગરીમાં વસતા સેંકડો ભોગીશોને સર્વાંગે રત્નોનાં આભૂષણો છે । આ પ્રમાણે સ્થિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરીથી દસ્ક રીતે ઉતરતી ભોગાવતી નગરી લજ્જા પામીને રસાતલમાં ચાલી ગઈ છે ॥૮॥

તત્ર શ્રીમાન્ મહારૂપ—નિરૂપિતપુરન્દરઃ ।

રાજા નાભાકનામાઽમ્બુદ, અમ્ભુમિઃ પાપતાપયોઃ ॥ ૯ ॥

ભાવાર્થ—તે નગરને વિષે સમૃદ્ધિમાન, પોતાનાં અલૌકિક સૌંદર્ય વડે દૃષ્ટાન્તભૂત કરેલો છે ઇન્દ્રને જેળેં એવો, તથા પાપ અને સંતાપનું અસ્થાન નાભાક નામનો રાજા હતો ॥ ૯ ॥

પુરા કલાકેલિરનજ્ઞભાવં,
વધૂદ્ધયેનાપિ જગામ દિવ્યન્ ।

૧ ભોગાવતી નામની સર્પની નગરી પાતાલમાં છે, અને તેમાં સર્પોને સ્વામી શેષનાગ રહે છે, એવો કવિસમય છે । ૨ ભોગી ઇટલે સર્પો, તેઓનો ઇંશ ઇટલે સ્વામી—શેષનાગ । ૩ દુષ્ટ કાર્યો તથા સંતાપ કરતો જ નહીં ।

નાભાક
ચરિત્ર.

॥ ૫ ॥

वधूसहस्रैरपि सैष खेलन्,

अवाप सर्वाङ्गमनोहरत्वम् ॥ १० ॥

भावार्थ—पुरातन समयमां, कामदेव बे स्त्रीओ साथे खेलतो छतो पण अनंगपणाने पाम्यो हतो, परंतु आ नाभाकराजा तो हजारो स्त्रीओनी साथे क्रीडा करतो छतो पण सर्वाङ्ग मनोहरपणाने पाम्यो हतो । कामदेव रति अने प्रीति नामनी बे ज स्त्रीओ साथे क्रीडा करवा छतां अनंगपणाने एटले अंगरहितपणाने पाम्यो हतो, पण आ राजा तो हजारो स्त्रीओनी साथे खेलतो हतो छतां पण सर्वाङ्ग मनोहरपणाने पाम्यो हतो ॥ १० ॥

तमन्यदा मुदासीनं, सभायामेत्य भूपतिम् ।

सत्प्राभृतं पुरस्कृत्य, श्रेष्ठी कश्चिन्नमोऽकरोत् ॥ ११ ॥

भावार्थ—एक दिवसे ते राजा पोतानी सभामां हर्षित चित्ते बेठो हतो, ते अवसरे कौइक श्रेष्ठीए आवीने राजानी सम्मुख सुंदर भेटणुं सूकी नमस्कार कयो ॥ ११ ॥

कस्त्वं कुतः समायातः, कुत्र यासीति भूभृता ।

पृष्टे स्पष्टमथाचष्ट, श्रेष्ठी राजनिशम्यताम् ॥ १२ ॥

भावार्थ—त्यारे राजाए ते सेठने पूछयुं के, तमे कोण छो ? क्यांथी आग्या छो ? अने क्यां जाओ छो ?

नाभाक

चरित्र.

॥ ६ ॥

तेना मृत्युत्तरमां श्रेष्ठी ए स्पष्ट रीते कहुं के, हे राजन् ! मारुं समस्त वृत्तान्त सांभळो ॥ १२ ॥

श्रेष्ठी धनाढ्यनामाऽहं, श्रीवसन्तपुरे वसन् ।

श्रीशत्रुंजययात्रार्थ, चलितोऽत्र समागमम् ॥ १३ ॥

भावार्थ—हूं वसन्तपुर नगरमां निवास करुं छुं, मारुं नाम धनाढ्य श्रेष्ठ छे, अने श्रीशत्रुंजय तीर्थनी यात्रार्थे जतां अहीं मारुं आवयुं थयुं छे ॥ १३ ॥

कः श्री शत्रुञ्जयस्तत्र, यात्रया किं फलं वृषे ।

पृच्छतीति भाग्यलभ्याः, सभ्याः पौराणिका जगुः ॥ १४ ॥

भावार्थ—त्यारो, भाग्यथी जेवनी प्राप्ति थइ शके एवा महा धुरंधर सभायां बैठेला पौराणिक पुरुषोने राजा ए पूछयुं के, ‘श्री शत्रुंजय तीर्थ कयुं ? तथा तेनी यात्रायी थुं फल थाय ?’ । ए प्रश्ननो उत्तर पौराणिक पुरुषो राजाने स्पष्टतापूर्वक समजावतां कहुं के— ॥ १४ ॥

इक्ष्वाकुभूमौ भरतेऽत्र पूर्वं,
श्रीनाभिनामा कुलकृद् बभूव ।

नाभाक
चरित्र.

॥ ७ ॥

સદ્ગુણભાગ્યમ્ મરુદેવી તસ્યાઃ,
કુક્ષો જિનઃ શ્રીવૃષભોઽવતીર્ણઃ ॥ ૧૫ ॥

ભાવાર્થ—પહેલાં આ ભરતક્ષેત્રમાં ઇક્ષ્વાકુભૂમિને વિષે શ્રીનાભિ નામનાં કુલકર થયા, તેમને મરુદેવી નામની શ્રેષ્ઠ પત્ની હતી. તેમની કુક્ષિમાં શ્રીકૃષ્ણમદેવ જિનેન્દ્રનો જન્મ થયો ॥ ૧૫ ॥

અસંખ્યવર્ષાણિ ન ધર્મકર્મા-
ઽભિજ્ઞો જનોઽમૃત સમયાનુભાવાત્ ।
પ્રકાશ્ય તન્માર્ગયુગં તદત્રા-
ઽવતીર્ય સોઽનીતિપથં લુલોપ ॥ ૧૬ ॥

ભાવાર્થ—કાળના પ્રમાણથી અસંખ્યવર્ષોથી જનસમુદાય ધર્મ અને કૃષિ-વાણિજ્યાદિ કર્મથી અજાણ હતો. તે સર્વેને પ્રભુજી આ ભરતક્ષેત્રમાં અવતરીને ધાર્મિક અનુષ્ઠાન તથા કૃષિ-વાણિજ્ય વિગેરે વ્યવહારિક ક્રિયાઓ બતાવી. આ પ્રમાણે ધર્મ અને કર્મ એ બન્ને પ્રકારના માર્ગ સમજાવી અનીતિ માર્ગનો તદ્દન લોપ કર્યો. ॥ ૧૬ ॥

આદૌ સ પાણિગ્રહણં વિધાય,
શતં સુતાનાં ચ વિમજ્ય રાજ્યમ્ ।

નાભાક
ચરિત્ર.

॥ ૮ ॥

मुक्त्वा सुखं नीतिपथं विधाय,
तप्त्वा तपो ज्ञानमनन्तमाप ॥ १७ ॥

भावार्थ—पहेलां तेमणे सुनंदा अने सुमंगला नामनी बे कन्याओ साथे विवाह करी, सांसारिक सुख भोगवी, नीतिमार्ग प्रवर्तावी, भरत बाहुबालि विगेरे पोताना सो पुत्रोने जुदुं जुदुं राज्य वहेंची आपी दीक्षा ग्रहण करी. त्यार पछी अनेक प्रकारना दुस्सह तप तपी केवलज्ञान प्राप्त कर्यु ॥ १७ ॥

ततः स धर्मं दशर्षोपादिश्य,
प्रबोधयन् भारतभव्यसत्त्वान् ।
शैले सुराष्ट्राभरणेऽधिरुह्य,
क्वचित् प्रियालुद्रुतलं सिषेव ॥ १८ ॥

भावार्थ—त्यार बाद प्रभु श्रीआदीश्वर क्षमादिक दस प्रकारना धर्मनो उपदेश करीने भारतवर्षना सर्व प्राणी-वर्गने प्रतिबोध करता थका सौराष्ट्र (सौरठ) देशना आभूषणतुल्य श्रीशत्रुंजय पर्वतपर चढीने रायणवृक्षनी नीचे ध्यानारूढ थया ॥ १८ ॥

नाभाक
चारित्र.
॥ ९ ॥

શ્રીપુંડરીક ગણનાયક શ્રી-

પ્રભુઃ પુરસ્કૃત્ય તદેત્યવાદીત્ ।

ઇદં મહાતીર્થમનાદ્યનન્તં,

કાલેન સંક્રોચવિકોચધર્મિ ॥ ૧૯ ॥

ભાવાર્થ—પ્રભુ તે સમયે શ્રીપુંડરીક ગણધરની સમક્ષ આ પ્રમાણે કહ્યું કે, ‘આ મહાતીર્થ શત્રુજયગિરિ અનાદિ અનંત છે, પણ તે કાલક્રમે સંકોચ અને વિસ્તારને પામે છે ॥ ૧૯ ॥

મૂળે પૃથુઃ સમ્પ્રતિ યોજનાનિ, પશ્ચાશદૂર્ધ્વ દશ યોજનાનિ ।

ઉચ્ચસ્તથાઽષ્ટાવર્થ સસહસ્તો, ભૂત્વા પુનઃ પ્રાપ્સ્યતિ વૃદ્ધિમેવમ્ ॥ ૨૦ ॥

ભાવાર્થ—હાલમાં આ ગિરિ મૂળમાં પચાસ યોજન વિસ્તારવાળો, ઉપર દસ યોજન વિસ્તારવાળો, અને ઉંચાઈમાં આઠ યોજન પ્રમાણ છે. અને આ અવસર્પિણીમાં ઘટતો ઘટતો છઠ્ઠા આરામાં છેવટે સાત હાથ પ્રમાણ થઈ પાછો ઉત્સર્પિણીમાં વિસ્તારને પામશે ॥ ૨૦ ॥

શત્રુજયશ્રીવિમલાદ્રિસિદ્ધ-

ક્ષેત્રેતિનામત્રિતયં સદાઽસ્થ ।

નાભકિ

ચરિત્ર.

॥ ૧૦ ॥

શ્રીપુણ્ડરીકેત્યભિધા ચતુર્થી,
ભવિન્ ! સ્થિતેસ્તેઽથ ભવિષ્યતીહ ॥૨૧॥

ભાવાર્થ—હૈ ભવ્ય પુણ્ડરીક ! આ ગિરિનાં શત્રુંજય, વિમલાચલ અને સિદ્ધક્ષેત્ર એ પ્રમાણે ત્રણ નામ શાશ્વત છે, અને અત્રે તારો નિવાસ થવાથી શ્રીપુંડરીક નામનું ચોથું નામ પ્રસિદ્ધ થશે ॥ ૨૧ ॥

સંસેવ્ય શત્રુઙ્ગજયશૈલમેન-
મનેનસઃ સ્યુર્નનુ પાપિનોઽપિ ।
ધ્રુવોઽનુભાવાત્ કિલ મૃત્તિકાપિ,
પ્રાપ્નોતિ સર્વોત્તમરત્નભાવમ્ ॥ ૨૨ ॥

ભાવાર્થ—આ શત્રુંજયગિરિનું સેવન કરવાથી પાપી પુરુષો પણ પાપ સહિત થાય છે, સ્વરેસ્વર આ પવિત્ર તીર્થ-
ભૂમિના પ્રભાવથી માટી પણ સર્વોત્તમ રત્નપણાને પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૨૨ ॥

યે શુદ્ધભાવેન નિભાલયન્તિ,
ભવ્યા મહાતીર્થમિદં કદાચિત્ ।

નામાક

ચરિત્રઃ

॥ ૧૧ ॥

किं श्वभ्रतिर्यग्भवसंभवः स्याद् ?,
न शेषगत्योरपि जन्म तेषाम् ॥ २३ ॥

भावार्थ—जे भव्यप्राणीओ आ तीर्थनुं कोइ पण समये निर्मलभावपूर्वक नेत्रथी दर्शन मात्र करे छे, तेओने देवगति तथा मनुष्यगतिमां पण जन्म लेवो पढतो नथी, तो पछी नरक अने तिर्यचगतिनो तो संभव ज क्यांथी होय ? । अर्थात् आ पवित्र तीर्थनुं भावपूर्वक दर्शन करनारा भाग्यशाली भव्य प्राणीओने चार गतिमां जन्म-मरणनी विडंबना भोगववी पढती नथी, तेओ अनंत सुखमय मोक्षमां जाय छे ॥ २३ ॥

श्रीमद्युगादीशमुखाद् मुनीन्द्रा-
स्तत् तन्महातीर्थफलं निशम्य ।
श्रीपुण्डरीकप्रमुखा निषेव्य,
तत्तीर्थमापुः समयेऽपवर्गम् ॥ २४ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे श्रीमान् युगादि प्रभुना मुखथी पुण्डरीक गणधर विगेरे मुनीन्द्रोए तै महातीर्थनौ प्रभाव तथा तेनी सेवाथी मळता फळने सांभळी, ते शत्रुंजय तीर्थनुं सेवन करी, पीतपोताने समये मोक्ष पाव्या ॥ २४ ॥

नाभाके
चरित्र.

॥ १२ ॥

પ્રાપ્તે શિવં શ્રીઋષભે સુતોઽસ્ય, શત્રુઞ્જયે શ્રીભરતાલ્યચક્રી ।

અતિષ્ઠિપદ્ રત્નમયીં સુવર્ણ—પ્રાસાદમધ્યે પ્રતિમાં તદીયામ્ ॥ ૨૫ ॥

ના. ભાવાર્થ—શ્રીઋષભદેવ પ્રભુ મોક્ષ ગયા બાદ તેમના પુત્ર શ્રીભરતચક્રવર્તી શત્રુઞ્જય તીર્થ ઉપર સુવર્ણપ્રા-
ચ. સાદમાં તે પ્રભુની રત્નમય પ્રતિમા સ્થાપન કરી ॥ ૨૫ ॥

યોઽસ્ય નામ હૃદિ સાધુ વાવદિઃ, કલેશલેશમપિ નો સ સાસહિઃ ।

યોઽસ્ય વર્ત્મનિ મુદૈવ ચાચલિઃ, સંસૃતૌ ન સ કદાપિ પાપતિઃ ॥ ૨૬ ॥

૧૧૨ ભાવાર્થ—જે પુરુષ પોતાના હૃદયમાં સમ્યક્ પ્રકારે શ્રીશત્રુઞ્જય તીર્થનું સ્મરણ કરે છે, તેને લેશમાત્ર પણ દુઃખ
સહન કરવું પડતું નથી, તેમજ જે પુરુષ આ તીર્થના માર્ગમાં પ્રફુલ્લિત ચિત્તયુક્ત થઈ ગમન કરે છે, તે કદાપિ સંસારમાં પડતો નથી—તેને સંસારમાં ભ્રમણ કરવું પડતું નથી. ॥ ૨૬ ॥

નાસ્તઃ પરં તીર્થમિહાસ્તિ કિઞ્ચિદ્, નાતઃ પરં વન્દ્યમિહાસ્તિ કિઞ્ચિત્ ।

નાતઃ પરં પૂજ્યમિહાસ્તિ કિઞ્ચિદ્, નાતઃ પરં ધ્યેયમિહાસ્તિ કિંચિત્ ॥ ૨૭ ॥

ભાવાર્થ—આ તીર્થથી બીજું કોઈ મહાન તીર્થ નથી, આ તીર્થથી બીજું કોઈ પણ અધિક વન્દનીય નથી, આ તીર્થથી બીજું કોઈ પણ વિશેષ પૂજનીય નથી, અને આ તીર્થથી બીજું કોઈ પણ ઉત્કૃષ્ટ ધ્યેય—ધ્યાન કરવા યોગ્ય નથી. ॥ ૨૭ ॥

इदमेवोक्तमन्यग्रन्थेष्वपि—

पश्चादशदादौ किल मूलभूमे-र्दशोर्ध्वभूमेरपि विस्तरोऽस्य ।

उच्चत्वमष्टैव तु योजनानि, भानं वदन्तीह जिनेश्वराद्रेः ॥ २८ ॥

ना.

च.

११४।

भावार्थ—पवित्रतीर्थ श्रीशत्रुंजयना परिमाण विषयमां अन्यग्रन्थोने विषे पण आ प्रमाणे उल्लेख छे—
श्रीऋषभदेव प्रभुना निवासाळय आ गिरिनो आदिनाथ प्रभुनी वस्वते मूलभूमिनो विस्तार पचास योजन, ऊर्ध्व-
भूमिनो विस्तार दस योजन, अने आ गिरिनी उंचाइ आठ योजन हती.

भागवते—

दृष्ट्वा शत्रुञ्जयं तीर्थं, स्पृष्ट्वा रैवतकाचलम् ।

स्नात्वा गजपदे कुण्डे, पुनर्जन्म न विद्यते ॥ २९ ॥

भावार्थ—भागवतमां पण कहुं छे के—जे मनुष्य श्रीशत्रुंजयगिरिनुं दर्शन करे छे, गिरिनार पर्वतनो स्पर्श करे
छे, अने गजपद कुंडमां स्नान करे छे तेने फरीथी जन्म लेवो पढतो नथी ॥ २९ ॥

नागपुराणे—

अष्टषष्टिषु तीर्थेषु, यात्रया यत् फलं भवेत् ।

श्रीशत्रुंजयतीर्थे श-दर्शनादपि तत्फलम् ॥ ३० ॥

मात्र एक तीर्थाधिपति श्रीशत्रुंजयतीर्थनां दर्शन करवाथी प्राप्त थाय छे. ॥ ३० ॥

तीर्थमालास्तवे— अतो धराधीश्वर ! भारतीं भुवं, तथाऽधिगम्योत्तममानुषं भवम् ।

युगादिदेवस्य विशिष्टयात्रया, विवेकिना ग्राह्यमिदं फलं श्रियाः ॥ ३१ ॥

भावार्थ—तीर्थमालां स्तवमां पण कहं छे के—माटे हे भूपति ! आ भारतभूमि तेमज उत्तम मनुश्यजन्म पायीने, युगादिदेव श्रीआदिनाथनी विशिष्ट प्रकारनी यात्रा करीने विवेकी पुरुषोए पोताने प्राप्त थयेली लक्ष्मीनुं फल ग्रहण करवुं. ॥ ३१ ॥

एवं श्रुत्वा नरेशोऽपि, तीर्थमाहात्म्यमद्भुतम् ।

विसृज्य श्रेष्ठिनं यात्रा-निमित्तं लग्नमग्रहीत् ॥ ३२ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे श्रीशत्रुंजय तीर्थनो अद्भुत प्रभाव सांभळीने नाभाक राजाए ते धनाढ्य शेठने विसर्जन करी, श्रीशत्रुंजय तीर्थनी यात्राने माटे उत्तम लग्न-मुहूर्त जावडाव्युं. ॥ ३२ ॥

लग्नक्षणे व्यतिक्रान्ते, ब्रह्मद्वारव्यथावशात् ।

पश्चात्तापं दधद् भूपो, द्वितीयं लग्नमग्रहीत् ॥ ३३ ॥

भावार्थ—पण ज्यारे मुहूर्तनो दिवस आव्यो त्यारे कर्मयोगे मस्तकमां ब्रह्मद्वारने विषे असब पीडा थवाथी

वेनाथी जइ शकायुं नहीं, तेथी पश्चात्ताप करता राजाए ज्योतिषी पासे बीजुं मुहूर्त कढाव्युं. ॥ ३३ ॥

आकस्मिकसमुद्भूत—ज्येष्ठपुत्रव्यथावशात् ।

तस्मिन्नपि गते लग्ने, तृतीयं लग्नमाददे ॥ ३४ ॥

भावार्थ—ते बीजी वखते जोवढावेला मुहूर्तनो दिवस आवतां पोताना मोटा पुत्रने अकस्मात् व्यथा उत्पन्न
थवाथी ते बीजुं मुहूर्त पण गयुं. त्यारे राजाए ज्योतिषी ओ पासे बीजुं मुहूर्त कढाव्युं. ॥ ३४ ॥

पट्टदेवीमहाकष्टा—ज्जातस्तस्याऽप्यतिक्रमः ।

स्वचक्रशङ्कया लग्न-मत्यगात् तुर्यमप्यथ ॥ ३५ ॥

भावार्थ—ते बीजी वखत जोवढावेला मुहूर्तनो दिवस आवतां पोतानी पटराणीने अकस्मात् महाव्याधि
उत्पन्न थवाथी ते दिवसे पण राजा नीकळी शक्यो नहीं. त्यारे फरीथी चोथी वखत नाभाक राजाए मुहूर्त जोवढा-
व्युं, पण ते मुहूर्त आवतां पोताना सैन्यमां तथा देशमां वखेडो जागवानी शंकाथी ते वखते पण राजा श्रीशत्रुंजय
तीर्थनी यात्रा करवा माटे नीकळी शक्यो नहीं, अने चोथुं मुहूर्त पण व्यतीत थइ गयुं ॥ ३५ ॥

अहो ! पापी ममात्मेपि, निन्दन् स्वं पञ्चमं नृपः ।

मुहूर्तमाददे तच्च, परचक्रभयाद् गतम् ॥ ३६ ॥

ના.

વ.

૧૧૭

ખાવાર્થ—આ પ્રમાણે શ્રીશત્રુંજય તીર્થની યાત્રા નિમિત્તે જોવહીવેલા ચારે મુહૂર્તો નિષ્ફલ જવાથી, ‘અરે ! મારો આત્મા મહા પાપી છે કે જેથી પવિત્રતીર્થ શ્રીશત્રુંજયની યાત્રા કરવા જતાં આવી રીતે વિદ્યો આવ્યા જ કરે છે’ એ પ્રમાણે પોતાના આત્માની નિંદા કરતા થકા રાજાએ પાંચમું મુહૂર્ત કઢાવ્યું. પણ કર્મસંયોગે તે મુહૂર્ત પણ પોતાના દેશ ઉપર બીજા રાજાઓના સૈન્યો ચઢી આવવાના ભયથી બીતી ગયું. ॥ ૩૬ ॥

एवं भूपो व्यतिक्रान्ते, यात्राया लग्नपञ्चके ।

हेतुमस्य कथं ज्ञास्या—मीति चिन्तातुरोऽभवत् ॥ ३७ ॥

ખાવાર્થ—આ પ્રમાણે શ્રીશત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરવા માટે ડ્યોતિષીઓ પાસે કઢાવેલા પાંચે મુહૂર્તો વ્યતીત થવાથી ‘આવી રીતે વિદ્યો આવવાનું કારણ હું કેવી રીતે જાણીશ ?’ એ પ્રમાણે રાજા ચિંતાતુર થયો. ॥ ૩૭ ॥

तावतोद्यानभाषाताः, श्रीयुगन्धरसूरयः ।

इति विज्ञप्यास, भूपालं वनपालकः ॥ ३८ ॥

ખાવાર્થ—હવે વિચાર કરે છે, તેટલામાં વનપાલકે આવી રાજાને વધામણી આપી કે—ઉદ્યાનમાં શ્રીયુગંધર સૂરિ સમવસર્વા છે. ॥ ૩૮ ॥

ततो गतो वनं राजा, चतुर्ज्ञाननिधिन् गुरुन् ।

ज्ञात्वा नत्वाऽन्तरायाणां, हेतून् पप्रच्छ भक्तिभाक् ॥ ३९ ॥

ना. भावार्थ—त्यार बाद राजा पोताना कुटुंब परिवार सहित अत्यंत भक्तिबडे उल्लसित चित्तवान् थइ उद्यानमां
च. गयो, त्यां जइ गुरुमहाराजने विधिपूर्वक वंदन करी तेमने चार ज्ञानना निधि जाणी पोताना अंतरायनुं कारण
पूछयुं. ॥ ३९ ॥

११८।

गुरवो मनसा सीमन्धरस्वामिजिनं ततः ।

नत्वाऽप्राक्षुरथ स्वाम्य-प्यूचे तन्मनसाऽखिलम् ॥ ४१ ॥

भावार्थ—त्यार पछी गुरुमहाराजे मन बडे श्रीसीमंधर जिनेन्द्रने नमीने पूछयुं, त्यारे श्रीसीमंधरस्वामीए मनयी
ज सर्व वृत्तान्त निवेदन कर्यो. ॥ ४० ॥

मनःपर्यायतो ज्ञानात्, श्रियुगन्धरसूरयः ।

सम्यग् विज्ञाय वृत्तान्तं, तं जगुर्भूपतिं प्रति ॥ ४१ ॥

भावार्थ—श्रियुगन्धराचार्ये मनःपर्यायज्ञानथी सर्व वृत्तान्त सम्यक् प्रकारे जाणीने राजाने जगान्वुं के-॥ ४१ ॥

ना.
च.

११९।

राजन् ! सुखेषु दुःखेषु, मुख्य कर्मेव कारणम् ।

तच्चाऽर्जितं त्वया पूर्वं, यथा मूलात् तथा शृणु ॥ ४२ ॥

भावार्थ—हे राजन् ! सुख अने दुःख ए बने प्रसंगोपां दरेक प्राणीने मुख्य कारण कर्मज छे. अने तेवुं कर्म पूर्वभवमां तें जे उपार्जन कर्तुं छे ते बीना तुं अथथी इति पर्यंत सांभळ. ॥ ४२ ॥

नामाकराजाना पूर्वभवनं वृत्तान्तः

एकोनविंशत्यम्भोधि-कोटाकोटिप्रमाणतः ।

कालात् परमतीतायां, चतुःसंयुतविंशतौ ॥ ४३ ॥

जम्बूद्वीपस्य भरते, सम्प्रतिस्वामिवारके ।

उपाम्भोधि तामलिषी-नगर्यां भ्रातराबुधौ ॥ ४४ ॥

समुद्र-सिंहौ ज्येष्ठस्तु, निर्मलः पुण्यवानृजुः ।

विपर्यस्तः कनिष्ठश्च, बदरीकण्टकाविव ॥ ४५ ॥

त्रिभिर्विशेषकम् ॥

ना.

च.

१२०।

भावार्थ—ओगणीश कोडाकाँडी सागरोपम काल पहेलां, अतीतचोवीशीमां जम्बूद्वीपना भरतक्षेत्रने विषे 'संप्रतिस्वामी नामना तीर्थकरना बारामां, समुद्रतट समीपे तामलिषी नगरीमां समुद्र अने सिंह नामना बे भाइ रहेता हता. तेओमां मोटो भाइ समुद्र निर्मल चरित्रवाळो पुण्यवान् अने सरलहृदयी हतो, पण नानो भाइ दुष्ट आचरणवाळो महापापी अने क्रूरहृदयी हतो. जेम बोरडीना कांटाओ पैकी कोइ वक्र अने कोइ सीधो होय छे, तेम आ बन्ने भाइओमां मोटो भाइ सरल हतो, अने नानो भाइ वक्र हतो. ॥ ४३-४४-४५ ॥

भुवं खनद्भ्यां ताभ्यां स्व-गृहे स्थूणार्थमन्यदा ।

चतुर्विंशतिदीनार-सहस्रनिधिराप्यत ॥ ४६ ॥

भावार्थ—ते बन्नेए एक दिवस पौताना घरनी अंदर थांमलो नास्रवा माटे पृथ्वी खोदतां चोवीश हजार सोनामहोरयी भरेको निधि प्राप्त कर्यो. ॥ ४६ ॥

देवद्रव्यमिदं नाग-गोष्ठिकेन निधीकृतम् ।

इत्युक्तिगर्भं पत्रं च, ज्येष्ठो दृष्ट्वेत्यभाषत ॥ ४७ ॥

भावार्थ—तथा तेनी साथे एक पत्र नीकळ्यो. तेमां एवा भावार्थनुं लख्युं हतुं के—'आ देवद्रव्य नाग-

१ अतीत चोवीशीमां चोवीशमा तीर्थकर ॥

नामना कुटुंबीए निधि तरीकें दाट्युं छे.' आ ग्रमाणे लखेलो पत्र वांचीने ज्येष्ठ भ्राता समुद्रे पोताना अभिषाय जाहेर
करो के— ॥ ४७ ॥

ना.

गत्वा शत्रुञ्जये नाग-श्रेयसे दीयते ह्यदः ।

श्रुत्वेति जायया नुन्नः, कनीयानित्यवोचत ॥ ४८ ॥

च.

॥२१॥

भावार्थ—‘शत्रुंजयमां जइने नागगोष्ठिकना पुण्यने माटे आ नीकळेक देवद्रव्य आपीए’। ए प्रमाणे मोटा
भाइनुं वचन सांभळी पोतानी स्त्रीथी प्रेरायेल्ले नानो भाइ सिंह बोल्यो के— ॥ ४८ ॥

कन्या वरार्हा जाताऽसौ, परं नोद्वाहिता पुरा ।

धनं विनाऽथ तत्प्राप्तौ, सोत्सवेन विवाह्यते ॥ ४९ ॥

भावार्थ—‘आ कन्या घरने योग्य थइ के, परंतु अत्थार सुधी धन विना तेनुं लग्न कर्युं नथी, पण हवे
धननी प्राप्ति थवाथी तेनो महोत्सवपूर्वक विवाह करीए’ ॥ ४९ ॥

दध्यौ समुद्रः श्रुत्वेति, स्वभावाद् दुष्टधीरसौ ।

भार्यया प्रेरितो जातो, वात्येरितकृशानुवत् ॥ ५० ॥

भावार्थ—आहुं नाना भाइनुं अयोग्य कथन सांभळी समुद्रे विचार कर्यो के—आ स्वभावधीन दुष्ट बुद्धिवाळी

निश्चित्येत्यવદદ્ ભ્રાતઃ !, પાતકાત્ શ્વઘ્નપાતુકાત્ ।

ન કિં વિભેષિ યદ્દેવ—દ્રવ્યભોગમપીચ્છાસિ ? ॥ ૫૩ ॥

ભાવાર્થ—હમ નિશ્ચય કરીને નાના ભાઈને કહું કે—બંધુ ! મરકાદિ ભયંકર ગતિમાં પાડનાર પાપથી શું તું દૂરતો નથી ? કે જેથી દેવદ્રવ્યના પળ ઉપભોગની ઇચ્છા કરે છે. ॥ ૫૩ ॥

દેવદ્રવ્યેણ યત્સૌખ્યં, યત્સૌખ્યં પરદારતઃ ।

અનન્તાનન્તદુઃસ્વાય, તત્સૌખ્યં જાયતે ધ્રુવમ્ ॥ ૫૪ ॥

ભાવાર્થ—જે મનુષ્ય દેવદ્રવ્યના ઉપભોગ વડે તેમજ પરસ્ત્રી સેવન દ્વારા જે મનનું માની લીધેલ મુલ મેળવે છે, તે મુલ નિઃશંક અનંતાનંત દુઃખ પ્રાપ્ત કરાવનાર થાય છે. ॥ ૫૪ ॥

જૈન સિદ્ધાન્તમાં પણ કહું છે કે—

“ જેહ્યદંબ્વાવિનાસે, રિસિધાણ પવયજાસ્સ ઉક્કાહે ।

સંજહ્યચઉત્થભંગે, મૂલગ્ગી બોહિલાખસ્સ ” ॥ ૫૫ ॥

ભાવાર્થ—ચૈત્યના દ્રવ્યનો વિનાશ કરવાથી, ઋષિનો ઘાત કરવાથી, શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ પ્રરૂપણા કરવાથી, તેમજ સંયતિના ચતુર્થવ્રતનો ભંગ કરવાથી, સમ્યક્ત્વના મૂલમાંજ અગ્નિ પડે છે; અર્થાત્ સમ્યક્ત્વ નાશ પામે છે. ॥ ૫૫ ॥

वरं सेवा वरं दास्यं, वरं भिक्षा वरं मृतिः ।

निदानं दीर्घदुःखानां, न तु देवस्वभक्षणम् ॥ ५६ ॥

ना.

च.

१२४।

भावार्थ—कोइनी सेवा करी आजीविका चलाववी श्रेष्ठ છે, चाકર થઇને રહેવું સારું છે, ભીક્ષા માગી ઉદર પોષણ કરવું ઉત્તમ છે, અને છેવટે મૂંઝવણ મરી જવું પડે તો તે પણ બેતર છે; પણ સર્વ પ્રકારનાં દુઃખોત્તરું કારણ દેવદ્રવ્યનું ભક્ષણ કરવું તે બીલકુલ ઠીક નથી. ॥ ૫૬ ॥

આતુરિત્યુપદેશેન, મૌની સિંહસ્તદોત્થિતઃ ।

एकान्ते भार्ययाऽभाणि, हा ! मोग्ध्याद् वंच्यसे कथम् ? ॥ ५७ ॥

कपोलकल्पितैर्यद्वा, को नाम न हि वंच्यते ? ।

परं यथा तथा सर्व-मर्धं वाऽऽदत्स्व तन्निधिम् ॥ ५८ ॥

भावार्થ—આ પ્રમાણે માઇનો ઉપદેશ સાંભળી મૌન રહેલો સિંહ ત્યાંથી ઉઠ્યો, તેને એકાંતમાં તેની પત્નીએ કહ્યું કે—“તમે મોઝપણથી કેમ ઢગાઓ છો ? અથવા કપોલકલ્પિત વાતોથી કયો પુરુષ ન ઢગાય ? પરંતુ જેમ તેમ કરીને સર્વ નિધિ આપણે તાબે કરો, અથવા સંપૂર્ણ નિધિ ન આપે તો, છેવટે અરધું ધન પણ તમે ગ્રહણ કરો ” ॥ ૫૭-૫૮ ॥

एवं भार्येरितः सिंहो, लङ्घनत्रितयं व्यधात् ।

अहं पृथग् भविष्यामी-त्युवाच स्वजनानपि ॥ ५९ ॥

भावार्थ—ए प्रमाणे भार्याना समजाववाची प्रेरायेला सिंहें त्रण दिवस लांघण करी, अने पोतांना सगां-
ना. संबंधीओने कष्टुं के, हुं जुदो थइश ॥ ५९ ॥

तेषां बलेन वेदमार्थं, निधानार्थं च सोऽग्रहीत् ।

समुद्रस्तु ततः शत्रु-ञ्जययात्राचिकीरभूत् ॥ ६० ॥

भावार्थ—सगां-संबंधीओनी लागवग पहोंचाढी तेओना बळ वडे सिंहें समुद्र पासेथी घर अने निधान
च. अरधो भाग ग्रहण कर्यो. त्यार पछी समुद्रे श्रीशत्रुंजयतीर्थनी यात्रा करवानो अभिलाष कर्यो. ॥ ६० ॥

निधानार्थं व्यये तीर्थे, नागपुण्यार्थमित्यसौ ।

यावच्चलति सिंहेन, तावद्राज्ञे निवेदितम् ॥ ६१ ॥

लेभे निधानं मद्व्राता, यात्राव्याजादसौ ततः ।

तदादाय व्रजन्नास्ति, न दोषोऽथ मनाग् मम ॥ ६२ ॥

भावार्थ—‘श्री शत्रुंजय तीर्थमां जइ, आ बाकी रहेला निधानमांना द्रव्यनो नागश्रेष्ठींना पुण्यने माटे व्यय करवी

श्री. प्रतीति नं.
प्रसिद्ध वक्ता पं. रा. स. श्री
अज्ञात सागरजी गणी शारदा

ના.

ચ.

૧૨૬।

છે' એમ વિચાર કરી સમુદ્ર તીર્થયાત્રા કરવા માટે ચાલવાની તૈયારી કરતો હતો; તેવામાં સિંહે તે નગરના રાજાની આગળ જઈને નિવેદન કર્યું કે—'મારા મોટા ભાઈ સમુદ્રે દાટેલું નિધાન મેળવ્યું છે, તે નિધાનને લઈને તીર્થયાત્રાનું વહાનું કરી અહીંથી હમણાં જ જાય છે; મેં મારી ફરજ સમજી આપને જાહેર કર્યું છે, હવે કદાચ નિધાન લઈને ચાલ્યો જાય તો તેમાં મારો દોષ નથી ॥ ૬૧-૬૨ ॥

મુહૂર્તક્ષણ એવાઽથ, રાજાઽઽહ્ય નિયન્ત્રિતઃ ।

સમુદ્રઃ કારણં જ્ઞાત્વા, નિધાનાર્થે પુરોઽમુચત્ ॥ ૬૩ ॥

ભાવાર્થ—સિંહના ધંધેરવાળી કુપિત થયેલા રાજાએ સમુદ્રને મુહૂર્ત ક્ષણમાં જ બોલાવી નિયંત્રિત કર્યો। પોતાને અકસ્માત્ નિયંત્રિત કરવાનું કારણ જાણીને સમુદ્રે અર્ધનિધાન રાજાની આગળ મૂક્યું. ॥ ૬૩ ॥

સર્વં સ્વરૂપં ચાવેદ્ય, નિધિપત્રમદર્શયત્ ।

યથાવસ્થિતવક્તેતિ, સમુદ્રં મુમુચે નૃપઃ ॥ ૬૪ ॥

ભાવાર્થ—તેમજ નિધાન નીકળવા બાબતની સર્વ વાત રાજાને કંઈને ભૂમિમાંથી નીકળેલ નિધિપત્ર બતાવ્યો। સત્યવાદી સમુદ્રના વચન ઉપર રાજાને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ વેઠો, અને આ સત્ય બોલનાર છે એમ ધારીને છોટી મૂક્યો ॥ ૬૪ ॥

ना.

च.

१२७

देवद्रव्यं च तज्ज्ञात्वा, प्रत्यर्थन्यायधर्मवित् ।

समुद्रं बहु सत्कृत्य, यात्रार्थं व्यसृजन्नृपः ॥ ६५ ॥

भावार्थ—तथा 'आ देवद्रव्यं छे' एम जाणी श्रेष्ठनीति पाळनार अने धर्मनो ज्ञाता एवा राजाए समुद्रनो घणोज सत्कार करीने तीर्थयात्रा माटे विसर्जन कर्यो ॥ ६५ ॥

अथ द्विगुणितोत्सर्हिः, समुद्रः स्वकुटुम्बयुक् ।

मुहूर्तान्तरमादाय, यात्रार्थं प्रास्थित द्रुतम् ॥ ६६ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे राजानुं सन्मान पामवाथी वपणो उत्साहित थयेला समुद्रे निमित्तिया पासें बीजुं उत्तम मुहूर्त कढावी पोताना कुटुंब सहित यात्राने माटे शीघ्र प्रयाण कर्युं ॥ ६६ ॥

चतुर्भिर्योजनैरर्वाक्, श्रीशत्रुञ्जयतीर्थतः ।

यावद् भुङ्क्ते सरस्तीरे, श्रीकाञ्चनपुरे पुरे ॥ ६७ ॥

तत्राऽपुत्रे मृते श्रूषे, तावद् मन्वाऽधिवासितैः ।

आगत्य पञ्चभिर्दिव्यै, राज्यं तस्मै ददे मुदा ॥ ६८ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—श्रीशत्रुञ्जय तीर्थथी चार योजन दूर श्रीकांचनपुर नामना नगस्ती नजीकता सरोवरने काठे जे-

વામાં ખોજન કરે છે તેવામાં, તે નગરમાં પુત્ર રહિત રાજા મરણ પામવાથી મંત્ર વડે અધિવાસિત થયેલા પાંચ દિવ્યોપ ત્યાં આવી તેને હર્ષસહિત રાજ્ય અર્પણ કર્યું ॥ ૬૭-૬૮ ॥

જા.

ચ.

૧૨૮

ગજારુદ્ધ: સિતચ્છત્ર-શાલી ચામરવીજિત: ।

અન્વીયમાન: પૂર્લોકૈઃ, સ્તૂયમાન: કવીશ્વરૈઃ ॥ ૬૯ ॥

ચતુરંગચમૂચાર-વિચિત્રાઽશ્વિલસત્પથ: ।

રાજ્યતૂર્યધ્વાનપૂર્ય-માણવ્રહ્માણ્ડમણ્ડપ: ॥ ૭૦ ॥

વિલસત્તોરણં પ્રોચપતાકં પ્રેક્ષ્યનાટકમ્ ।

વર્ણામ્ભ:સિક્તભૂપાઠ--વ્યક્તસ્વાસ્તિકસઙ્કુલમ્ ॥ ૭૧ ॥

વિચિત્રોલ્લોચસમ્પૂર્ણા--ઽઽપ્ષ્યશ્રેણિવિરાજિતમ્ ।

સમુદ્રપાલભૂપાલઃ, સોત્સવં પ્રાવિશત્ પુરમ્ ॥ ૭૨ ॥ ચતુર્ભિઃ કલાપકમ્ ।

આવાર્થ—તદનંતર શ્રેષ્ઠ હસ્તીપર આરુઢ થયેલ, શ્વેત છત્રે કરીને શોભાયમાન, ચામરો વડે વીંજાતા, જેની ષાણ્ડ નગરના પ્રતિષ્ઠિત લોકો ચાલી રહેલા છે, કવીશ્વરો વડે સ્તુતિ કરાતા, ॥ ૬૯ ॥ ચતુરંગી સેનાની મંદ મંદ મનોહર ગતિથી વિચિત્ર કરેલી છે સમગ્ર સુંદર માર્ગ જળ, અને રાજ્યના બાર્જીઓના મધુરા નિર્ઘોષથી પૂરી દીધો છે બ્રહ્માંડ-

जा.

ब.

१२९।

रूपी मंडप जेणे एवा समुद्रपाल राजाए ॥७०॥ विविध रंगना तोरणोए करी समणीय, गगन मंडलमां फरकी रहैली उच्च
पताकाओ युक्त, दर्शनीय मनोहर नाटको सहित, अनेक रंगना सुगंधी जलथी सिंचाती पृथ्वीपीठिका उपर स्पष्ट
जणाता साथीयाओथी व्याप्त ॥ ७१ ॥ जेनी अंदर रंगवेरंगी विविध प्रकारना किमती चंदरवा लंगावी दीधा छे
एवी मालथी भरपूर बनेली दुकानोनी पंक्तिथी शोभी रहेल श्रीकांचनपुर नगरमां प्रवेश कर्यो ॥ ६९ थी ७२ ॥

राज्यकार्याणि कृत्वाऽह-स्त्रितयेन स सैन्ययुक् ।

ऋद्ध्या महत्याऽध्यारोहत्, श्रीशत्रुञ्जयपर्वतम् ॥ ७३ ॥

भावार्थ—त्रण दिवसमां तमाम राज्यकार्य आटोपी, ते समुद्रपाल राजा पोताना सैन्ययुक्त मोटी ऋद्धि सहित
तीर्थाधिराज श्रीशत्रुञ्जय पर्वतपर चढ्यो ॥ ७३ ॥

स्नात्रादिसप्तदशभि-भेदैः सिद्धान्तभाषितैः ।

स तत्र सूत्रयामास, पूजामादिजिनेशितुः ॥ ७४ ॥

भावार्थ—ते पर्वत उपर विराजमान प्रभुश्री आदीश्वर जिनेन्द्रनी सिद्धांतमां प्ररूपेली स्नात्र विगैरे सत्तरभेदे
पूजा करी ॥ ७४ ॥

महापूजा-ध्वजारोपा-दिषु कृत्येष्वसौ तथा ।

ददौ दानं यथा श्यामो, जज्ञे मेघोऽपि लज्जया ॥ ७५ ॥

ना.

भावार्थ—समुद्रपाल राजाए को शत्रुंजयगिरि उपर महापूजाओ ध्वजारोपण विगेरे पवित्र कार्योमां एटलं तो पुष्कळ दान आप्युं के जे दान जोइने वृष्टिदान करतो मेघ पण लज्जा बडे श्याम थइ गयो, अर्थात् अखूट वृष्टिदान करतो मेघ पण आ राजाना दान आगळ पोताने तुच्छ मानतो थको लज्जा पायी श्याम थइ गयो ॥ ७५ ॥

च.

१३०।

विधायाऽष्टाहिकां नाग-नामग्राहं जगत्पतेः ।

पूजा-दानादिसत्कृत्यैः, स निधानार्धमव्ययत् ॥ ७६ ॥

भावार्थ—नागश्रेष्ठीतुं नाम ग्रहण करी श्रीजिनेन्द्रनो आठ दिवस अह्माइ महोत्सव करी, पूजा दान विगेरे मुकृत्यो करवामां ते नागश्रेष्ठीना निधाननो बचेलो अरधो भाग समुद्रपाल राजाए बापर्यो ॥ ७६ ॥

सिद्धक्षेत्रादथोत्तीर्य, स्वपुरं प्राविशन्नुपः ।

रुद्धो राज्याऽसहिष्णुत्वाद्, वाणिजो दुष्टपार्थिवैः ॥ ७७ ॥

भावार्थ—हवे समुद्रपाल सिद्धक्षेत्रथी उतरीने जेवामां पोताना नगरमां प्रवेश करतो हतो, तेवामां ते वैश्य हीवाधी तेने मळेला राज्यने सहन नहीं करनारा आसपासना ईर्ष्याळु दुष्ट राजाओए घेरी लीधो ॥ ७७ ॥

मिथः प्रवृत्ते युद्धेऽथ, अग्नां वीक्ष्य निजां चमूम् ।
श्रीसमुद्रनृपो यावत्, किंकर्तव्यजडोऽजनि ॥ ७८ ॥

जा.

भावार्थ—परस्पर बन्धे सैन्यतुं युद्ध प्रवर्त्युं, पण छेवटमां दुश्मनोना पराक्रमथी पोतानी सेनाने वीखराइ गयेली
जोइ समुद्रपाल राजा 'हवे शुं करवुं ?' ए प्रमाणे जेटलामां विचारवमळमां शुंचकायो ॥ ७८ ॥

त्र.

॥३१॥

तावन्निबिडबन्धेन, निबन्धान् योजिताञ्जलीन् ।

पादाग्रे लुठतो वीक्ष्य, रक्ष रक्षेति जल्पतः ॥ ७९ ॥

भावार्थ—तेटलामां मजकूत बंधनोथी बंधाएला अने वे हाथ जोडी पगमां आळोटता शत्रुराजाओने पोतानी
सन्मुख 'रक्षण करो रक्षण करो' ए प्रमाणे बोलता जोइने ॥ ७९ ॥

विद्वेषिभूपतीन् सर्वान्, प्रोन्मुच्य निजपूरुषैः ।

अहो ! किमिति साश्चर्यो-ऽष्टच्छप्तानेव भूपतीन् ॥ ८० ॥

भावार्थ—पोताना उपर द्वेष करनार अने युद्ध करनार ते सर्व शत्रुराजाओने पोताना माणसो द्वारा छोडावीने
'अहो ! आ शुं आश्चर्य वन्युं ?' ए प्रमाणे ते राजाओने पूछयुं ॥ ८० ॥

ते प्रोचुर्नाऽपरं विद्मो, विशेषं किन्तु सङ्गरे ।

अबध्यामहि दुर्बुद्ध्या, युध्यमानाः स्वयं वयम् ॥ ८१ ॥

भाबार्थ—त्यारे सर्व राजाओए प्रत्युत्तर आप्यो के—अमे आम बनवानुं बीजुं तो कांइ विशेष कारण जाणता नथी, परंतु दुष्टबुद्धिधी युद्ध करता अमे रणांगणमां स्वयमेव बंधाई गया छीए ॥ ८१ ॥

परं भवत्प्रसादेन, च्छुटिता नाऽत्र संशयः ।

अतः स्वसेवकान् यावज्जीवं स्वीकुरु नोऽधुना ॥ ८२ ॥

भाबार्थ—परंतु हे राजन् ! आपनीज कृपाद्रष्टिथी अमे छुट्या छीए, एमां संशय नथी. माटे हवे आप अमां सर्वजे जीवंत पर्यंत पोताना सेवकपणे स्वीकारो ॥ ८२ ॥

इत्युक्त्वा सेवकीभूतैस्त्वेरेवाऽसौ परिवृतः ।

स्वपुरं प्राविशत् प्राज्य—प्रवेशोत्सवपूर्वकम् ॥ ८३ ॥

भाबार्थ—आवी रीते सेवक तरीके पोताने बश थयेल सर्व राजाओधी परिवरेल ते समुद्रपाल राजाए मोटा उत्सवयुक्त पोताना नगरमां प्रवेश कर्यो ॥ ८३ ॥

सभ्यान् सभायामाभाष्य, विसृज्य च नृपानसौ ।
सौधान्तः पूजयन् देवान्, ददर्श व्यन्तरं पुरः ॥ ८४ ॥

ना. भावार्थ—त्यार बाद कचेरीमां सभ्यो साथे केटलीक वातचीत करीं, राजाओने सन्मानपूर्वक विसर्जन करी,
च. पोताना गृहमंदिरमां देवोने पूजे छे तैवामां पोतानी सन्मुख एक व्यंतर जोयो ॥ ८४ ॥

॥३३॥ पृष्टः कस्त्वमिति क्षोणि-भृता स व्यन्तरोऽवदत् ।
तामलिप्त्यामहं नाग-नामा प्राग् गोष्ठिकोऽभवम् ॥ ८५ ॥

भावार्थ—समुद्रपाल राजाए पूछयुं के—‘तुं कोण छे ?’ । त्यारे ते व्यंतरदेवे कहुं के—हुं तामलिप्ति नगरीमां
प्रथम नाग नामनो गोष्ठिक हतो ॥ ८५ ॥

पूर्वजैः कारिते चैत्ये, सारां विदधतो मम ।
कुटुम्बं सकलं क्षीणं, देवस्वेनैव पोषितम् ॥ ८६ ॥

भावार्थ—मारा पूर्वजोए बंधावेला जिनमंदिरनी सार संभाल करतां देवद्रव्यथीज पोषण पामेलुं मारुं सघळुं
कुटुंब नाश पाम्युं ॥ ८६ ॥

देवद्रव्योपभोगेन, कुटुम्बस्य क्षयो भवेत् ।

नैमित्तिकादिति श्रुत्वा, भीतः कर्म तदत्यजम् ॥ ८७ ॥

भावार्थ—हवे कोइक समये निमित्तियाना मुखयी सांभळ्युं के—‘देवद्रव्यनो उपभोग करवायी कुटुंबनो नाश याय छे’ आ प्रमाणे सांभळी हुं हर पाम्यो, अने तेथी में ते कार्य—देवद्रव्यनो उपभोग करवो छोडी दीधो. ॥८७॥

चतुर्विंशतिदीनार=सहस्री याऽन्तिकेऽभवत् ।

देवसत्काऽवशिष्टा सा, क्षितौ क्षिप्ताऽथ पत्रयुक् ॥ ८८ ॥

भावार्थ—मारी पासे देवद्रव्य तरीकेनी चोवीस हजार सोनमहोरो जे बाकी रही हती, ते लेखित पत्र सहित पृथ्वीमां दाटी. ॥ ८८ ॥

कृत्यैर्यथोचितैर्जीवन्, प्रान्तेऽहं कष्टतो निशि ।

स्थविर्या प्रातिवेशिमक्या, पठन्थमानं मृदुस्वरम् ॥ ८९ ॥

श्रीशत्रुञ्जयमाहात्म्यं, शृण्वन्नेकाग्रमानसः ।

मृत्वा तद्ध्यानतोऽभूच्च, व्यन्तरोऽत्रैव पर्वते ॥ ९० ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—त्यार पछी यथायोग्य कार्यो बडे धन मेळवी आजीविका चलावतो हुं मरण समये दुःखपूर्वक रात्रिमां

जा.

ब.

॥३५॥

नजीकना पादोशमां रहेती एक घग्ही डोशीना मुखद्वारा कोमल स्वरथी कहेवाता श्रीशत्रुंजय तीर्थना अद्भुत माहा-
त्म्यने एकाग्रचित्ते सांभळतो छत्तो मृत्यु घाम्यो, अने श्रीशत्रुंजयना ध्यानथी आज पर्वतने विषे व्यंतर
देव थयो छुं. ॥ ८९ ९० ॥

तत्र पूजाक्षणे स्वीयं, नाम श्रुत्वा भवन्मुखात् ।

स्मृत्वा च पूर्ववृत्तान्तं, प्रतिचेता व्यचिन्तयम् ॥ ९१ ॥

भावार्थ—आ पर्वतने विषे पूजा समये तमारा मुखथी मारुं नाम सांभळीने पूर्वभवनो वृत्तान्त स्मरण करी मारुं
चित्त घणुं प्रसन्न थयुं, अने में विचार्युं के—॥ ९१ ॥

साध्विदं विदधे देव-द्रव्यं यद्देवपूजने ।

व्ययितं तत् किमप्यस्य, सान्निध्यं विदधेऽधुना ॥ ९२ ॥

भावार्थ—आ राजाए देवपूजामां देवद्रव्यनो व्यय कर्यो ते घणुंन सारुं कर्युं, माटे एने हवे कांश्क
सहायकारी थाउं ॥ ९२ ॥

अतः सहागतेनैव, यन्नितास्ते मयाऽरयः ।

अल्पशक्तिः परं नाऽह--मन्यत्र स्थातुमीश्वरः ॥ ९३ ॥

ભાવાર્થ—એમ વિચાર કરી શ્રીશત્રુંજય તીર્થથી સાથે આવેલા મેં તમારા શત્રુઓને દૃઢ બંધનોથી બાંધી લીધા હતા. પરંતુ હું અલ્પશક્તિવાળો છું, તેથી મારાં સ્થાન સિવાય અન્ય સ્થાને રહેવા સમર્થ નથી ॥ ૯૩ ॥

અતો યાતાઽસ્મિ તત્રૈવ, પરં યાત્રાદ્વિચ્ચ મે ।

પ્રત્યબ્દં સુકૃતં દેયં, પ્રપેદે સોઽપિ તદ્વચઃ ॥ ૯૪ ॥

ના.

ચ.

૧૩૬।

ભાવાર્થ—માટે હું મારા સ્થાનકે જાઉં છું. પણ છેવટમાં મારે તમોને છોડવું જણાવવાનું કે, તમારે દર વર્ષે મારા નિમિત્તે બે યાત્રાનું પુણ્ય દેવું. આ પ્રમાણે જ્યારે વ્યંતર દેવે પોતાનો સમસ્ત વ્યતિકર રાજાને સ્પષ્ટ કહી બતાવ્યો, અને છેવટની બે યાત્રાના પુણ્યની માગણી કરી ત્યારે રાજાએ પણ તેનું વચન માન્ય કર્યું ॥ ૯૪ ॥

યતઃ—

યદ્વસ્તુ દીયતે ચેત્તત્, સહસ્રગુણમાપ્યતે ।

તદ્વત્તે સુકૃતે પુણ્યં, કાપે પાપં ચ તદ્ગુણમ્ ॥ ૯૫ ॥

ભાવાર્થ—જે વસ્તુ દાન તરીકે આપવામાં આવે છે, તેથી હજારગણી પ્રાપ્ત થાય છે. વલ્લી જે સુકૃતને વિષે અપાય છે તે પુણ્ય આપે છે, અને જે પાપ આરંભકારી કાર્યમાં અપાય છે તે તેટલાજ ગણું પાપ આપે છે. ॥ ૯૫ ॥

દીયમાનં ધનં કિઞ્ચ, ધનિકસ્યાઽપચીયતે ।

સુકૃતં દીયમાનં તુ, ધનિકસ્યોપચીયતે ॥ ૯૬ ॥

भावार्थ—जे प्राणीने सुकृत संभळाव्युं न होय, तो पण जो ते स्वयमेव सुकृतनी श्रद्धा करे, अने पछी कोइ पण गतिमां ज्ञानादि भावथी जाणे तो ते पण ते सुकृतनुं फळ प्राप्त करे छे ॥ ९९ ॥

अन्यथा सुकृतं तन्वन्, स्वजनः स्वजनाख्यया ।

व्यवहारप्रीतिभक्ती-रेव ज्ञापयति ध्रुवम् ॥ १०० ॥

भावार्थ—जे कुटुंबीए पोताना कुटुंबीना अंतकाळे जे सुकृत संभळाव्युं न होय ते सुकृत पाछळथी पोताना कुटुंबीना नामे करे तो ते खरेखर व्यवहार साचवे छे, अने मरनार उपरनी पोतानी प्रीति अने भक्तिज जणावे छे ॥ १०० ॥

अथ तस्मिंस्तिरोभूते, व्यन्तरे क्षोणिनायकः ।

साक्षात् पुण्यफलं दृष्ट्वा-ऽभवत्तत्रैव सादरः ॥ १०१ ॥

भावार्थ—हवे ते व्यंतर देव अदृश्य थइ गया पछी, राजा समुद्रपाल पुण्यनुं प्रत्यक्ष फळ देखी पुण्योपार्जन करवामांज आदरयुक्त थयो. ॥ १०१ ॥

बुद्धिं बन्धोरपि श्रेयो-विषये काङ्क्षताऽन्यदा ।

तामलिप्त्यां तदाहूति-हेतोः प्रैषीन्निजो नरः ॥ १०२ ॥

ना.

च.

॥३८॥

भावार्थ—पोताना लघु बांधव सिंहे जो के पोतानुं अनिष्ट करेलुं दतुं, छतां 'कोइ पण सीते तेनुं श्रेय थाय तो सारुं' एम विचारी तेनुं कल्याण करवानी बुद्धिथी सज्जन स्वभावी समुद्रपाले एक दिवस तामलिषी नगरीमां तेने बोलचवा माटे पोताना विश्वास मानसने मोकल्यो ॥ १०२ ॥

स तत्र गत्वाऽऽगत्याथ, प्रोचे सिंहोऽस्ति तत्र न ॥

प्रपलाय्य गतः क्वापी-त्यापि शुद्धिः पुरे न तु ॥ १०३ ॥

भावार्थ—ते मानस तामलिषी नगरीमां जइने पाछो आव्यो, अने कहुं के—'सिंह तामलिषी नगरीमां नथी, अने नासीने क्यां गयो छे तेनी पण तपास करवा छतां शोध मळी शकी नथी' ॥ १०३ ॥

न्यायेन पालयन् राज्यं, प्रत्येदं स्वकुटुम्बयुक् ।

यात्रा अनेकशः कुर्व-श्चिरं सौख्यमभुङ्क्त सः ॥ १०४ ॥

भावार्थ—समुद्रपाल नीतिथी पोताना राज्यनुं पालन करवा लाग्यो, अते प्रत्येक वर्षे शत्रुंजयादि तीर्थोनी अनेक यात्राओ करतो छतो घणो काल सुख भोगववा लाग्यो ॥ १०४ ॥

अभूतपूर्वं श्रुत्वा त-द्वैरनिर्यातनं नृपाः ।

कम्पमानाः साभिमाना, अप्यस्मै नेमिरे स्वयम् ॥ १०५ ॥

ना.

च.

३९।

भावार्थ—भिन्न भिन्न देशना राजाओ अभिमानी अने पराक्रमी होवा छतां पण, पूर्वे कदापि नहीं अनुभवैछो
वैरनो बदलो सांभळी तेना पुण्य प्रतापथी कंपायमान थता पोतानी मेळेज नमवा लाग्या ॥ १०५ ॥

राज्ये न्यस्य सुतं ज्येष्ठं, लक्ष्मीं कृत्वाथ पुण्यसात् ।

समुद्रपालो वैराग्याद्, व्रतमादत्त सद्गुरोः ॥ १०६ ॥

भावार्थ—पवित्रात्मा ते समुद्रपाल राजाए नीतिपूर्वक घणां वर्ष राज्य कर्युं. छेवटे पोताने वैराग्य थवाथी मोटा पुत्रने राज्य उपर स्थापन कर्यो, अने पुण्यार्थे सारां कार्योमां लक्ष्मीनो व्यय करी सद्गुरु पासे दीक्षा ग्रहण करी ॥ १०६ ॥

अथैकविंशतिघसान्, साधिताऽनशनः शमी ।

जज्ञे सर्वार्थसिद्धाख्ये, विमानेऽनुत्तरे सुरः ॥ १०७ ॥

भावार्थ—वैराग्यमां मग्न बनेला ते समुद्रशाल महामुनि शांतिपूर्वक एकवीस दिवस अणसण करी सवार्थसिद्ध नामना देवलोकने विषे अनुत्तर विमानमां देवपणे उत्पन्न थया ॥ १०७ ॥

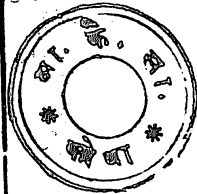
ततश्च्युत्वा कुलं शुद्धं, लब्ध्वा संयमराज्यतः ।

आसाद्य केवलं ज्ञानं, मोक्षसौख्यमवाप सः ॥ १०८ ॥

ना०

च.

1801

भावार्थ—त्यांची च्यवीने पूर्व भवमां प्राप्त करेला श्रेष्ठ चारित्ररूप राज्यना बलयी उत्तम कुळ पामीने केवल-
ज्ञान प्राप्त करी मोक्षे गया ॥ १०८ ॥

इतश्च तामलिप्त्यां स, सिंहः श्रुत्वा स्वबान्धवम् ।

राज्ञा विसृष्टं सत्कृत्य, यात्रार्थं सत्यभाषणात् ॥ १०९ ॥

निजाऽऽगःशङ्कया सर्व-मादाय सपरिच्छदः ।

जगाम सिंहलद्वीपं, पोतमारुह्य तत्क्षणात् ॥ ११० ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—हेवे तामलिप्ती नगरीमां समुद्रपालनो नानो भाइ जे सिंह हतो तेणे पोताना मोटा भाइने कष्टमां ना-
खत्रा माटे राजाने भंभेयीं हतो, पण समुद्रपाले सत्य हक्कीकत जाहेर करवायी छेवटे सत्यनो विनय थयो, अने तेथी
समुद्रपालनो दंड करवाने बदले तेनो उलटो सत्कार करी राजाए शत्रुंजयनी यात्रा माटे विसर्जन कर्यो. आ प्रमाणे
बनेली हक्कीकत सांभळी पोते राजानो पुन्हैगार बनवानी शंकाथी सिंह परिवार सहित पोतानुं सर्व लइने तेज क्षणे
बहाण उपर चढी समुद्र मार्गे सिंहलद्वीप गयो ॥ १०९-११० ॥

राजप्रसादं तत्राप्य, दन्तिदन्तजिघृक्षया ।

घोरे स्वयमरण्येऽमा-दलाभादन्यवस्तुनः ॥ १११ ॥

ना.

च.

१४१

भावार्थ—सिंहलद्वीपમાં સિંહે ત્યાંના રાજાની મહેરબાની મેલવી. પછી અન્ય વસ્તુઓની સ્વરીદીથી લાભ ન થાય તેવું હોવાથી હાથીદાંત ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છાથી પોતે ઘોર અરણ્યમાં ગયો ॥ ૧૧૧ ॥

स तत्र दन्तिवधकै-दन्तवृन्दान्यथाऽऽनयत् ।

પાપદ્રવ્યેણ યત્ પાપે-ષ્વેવ બુદ્ધિઃ પ્રજાયતે ॥ ૧૧૨ ॥

भावार्थ—તે જંગલમાં હાથીના વધ કરનાર માણસો દ્વારા હાથીદાંત મંગાવીને સ્વરીદ કર્યા. સ્વસ્વ શાસ્ત્રકારોણ સત્યજ વ્રત્તન કહું છે કે—‘પાપથી સંચય કરેલ ધનથી પાપકારી અધમ કૃત્યો કરવાનીજ બુદ્ધિ ઉત્પન્ન થાય છે.’ આપણામાં એક લૌકિક સાદી કહેણી છે કે—‘જેવો આહાર તેવો ઓડકાર.’ માટે સુઙ્ગ જનોણ નીતિયુક્ત ધન ઉપાર્જન કરવામાંજ પ્રયત્નશીલ બનવું જોઈએ. શ્રાવકને પ્રથમ મોક્ષમાર્ગ તરફ દોરવનાર માર્ગાનુસારીના પાંત્રીશ ગુણો પૈકી ‘ન્યાયથી દ્રવ્ય મેલત્રવું’ એ પ્રથમ ગુણ છે, અને એ ગુણ મેલવવા માટે દરેક મનુષ્યે પોતાના વિચાર મક્કમ કરવા જોઈએ કે “મારા જીવનનો સુખપૂર્વક નિર્વાહ કરવા માટે નીતિમાર્ગથી દ્રવ્ય મેલવીશ.” આ જીવન-સૂત્ર દરેકે પોતાના હૃદયપટ્ટ ઉપર સુવર્ણાક્ષરે કોતરી રાખવું જરૂરનું છે ॥ ૧૧૨ ॥

भृत्वा चत्वारि यानानि, दन्तैर्वारिधिवर्त्मना ।

મૃત્તવા કુદુમ્બં તત્રૈવ, સુરાષ્ટ્રાં પ્રતિ સોઽચલત્ ॥ ૧૧૩ ॥

ના.

ચ.

૧૪૨।

भावार्थ—हवे ते सिंह त्यां हाथोदांत खरीद करी चार वहाण भया, अने पोताना कुटुंबने त्यांज मुकी समु-
द्रमार्गे सौरठ देश तरफ ते चाल्यो ॥ ११३ ॥

तीर्त्वा समुद्रं क्षेमेण, सुराष्ट्रात्तटसंकटे ।

भग्नानि तानि यात्रानि, न हि श्रेयोऽतिपापिनाम् ॥ ११४ ॥

भावार्थ—समुद्रमार्गे जतां जतां ठेठ सुधी जलमार्ग कुशलता पूर्वक ओळख्यो, पण सौरठ देशना किनासा
नजीक आवतां अकस्मात् कीड खराबा साथे अथडावाथी चारे वहाण भांगी गयां; खरेखर पापकर्मथी आजिविका
चलावनार अति पापी पुरुषांनुं कदापि कल्याण थतुं नथी ॥ ११४ ॥

ततः सिंहो विषयाऽऽद्य-नरकं तत्र वेदनाः ।

विषयोऽधृत्य संजातः, सिंहो हिंसापरायणः ॥ ११५ ॥

भावार्थ—चार वहाण भांगी जवाथी सिंह समुद्रमां डूबी मरणने शरण थयो, अने पहिली नारकीमां उत्पन्न
थयो. त्यां अत्यंत तीव्र वेदनाओ सहन करी, आयुष्य पूर्ण थतां त्यांथी नीकळी तिर्यचना भवमां हिंसाने विषे
तत्पर एवो सिंह थयो ॥ ११५ ॥

ना.

च.

१४३

आद्यं गत्वा पुनः श्वश्रुं, जज्ञे दुष्टसरीसृपः ।

द्वितीयनरकं भुक्त्वा, दुष्टपक्षी बभूव सः ॥ ११६ ॥

भावार्थ—सिंहना भवमां पण अनेक प्रकारनां हिंसादि कृत्यो करी फरी पहेली नारकीमां गयो. त्यांथी नीकली दुष्ट साप्पणे उत्पन्न थयो. त्यांथी बीजी नारकीमां गयो, त्यां पण अपार दुःखो भोगवी दुष्ट पक्षी थयो. ॥ ११६ ॥

तृतीयनरकं प्राप्य, दुष्टसिंहोऽभवद् वने ।

चतुर्थनरकं गत्वा, सर्पोऽजायत दृष्टिविषः ॥ ११७ ॥

भावार्थ—त्यार बाद बीजी नारकीमां गयो. त्यांथी वनमां दुष्ट सिंह थयो. सिंहनुं आयुष्य पूर्ण करी चोथी नारकीमां गयो, त्यां कष्टकारक दुःखो भोगवी दृष्टिविष सर्प थयो. ॥ ११७ ॥

पञ्चमं नरकं लब्ध्वा, चण्डालस्त्री ततोऽजनि ।

अवाप्य नरकं षष्ठं-मजनिष्ठाऽर्णवे तिमिः ॥ ११८ ॥

भावार्थ—त्यांथी पांचमी नारकीमां गयो, त्यारबाद चंडालनी स्त्री थयो. तदनन्तर छठी नारकीमां गयो. त्यांथी समुद्रमां मत्स्य थयो. ॥ ११८ ॥

नाः

च.

१४४।

सप्तमं नरकं गत्वा, मत्स्योऽजायत तन्दुलः ।

पुनः सप्तममेवाऽगा-न्नरकं दुःखसागरम् ॥ ११९ ॥

भावार्थ—मत्स्यं आयुष्य पूर्ण करी सातमी नारकीमां गयो. त्यांथी नीकळी तंदुलीयो मत्स्य थयो. त्यांथी वळी पाछो दुःखना सागर समान सातमीज नारकीमां गयो. ॥ ११९ ॥

विपर्यासेन चण्डाल-स्थ्यादियोनिषु पूर्ववत् ।

क्रमेण सेहे कष्टानि, षष्ठादिनरकेषु च ॥ १२० ॥

भावार्थ—वळी पाछो विपर्यास वडे [उलटी रीते] चंडालस्त्री विगेरे योनिमां तथा क्रमसर छठी विगेरे नारकीमां पूर्वनी जेम उत्पन्न थइ असह कष्टो सहन कर्या ॥ १२० ॥

ततो निपतितो घोरे, संसारे दुःखसागरे ।

देवद्रव्यविनाशस्य, ज्ञेयं सर्वमिदं फलम् ॥ १२१ ॥

भावार्थ—त्यार पळी दुःखसागर घोरसंसारमां भिन्न भिन्न स्थळे उत्पन्न थइ अपार कष्टो सहन करतो छतो रक्षक्यो. आ सर्व देवद्रव्य विनाशजुं ज फळ जाणवुं ॥ १२१ ॥

ना.

च.

१४५१

अन्यायात् स्वल्पदेवस्व-भक्षणादपि यद्यभूत् ।

शैवः श्रेष्ठी सप्तकृत्वः, श्वाऽतो वै त्याज्यमेव तत् ॥१२२॥

भावार्थ—अन्यायथी जस मात्र पण देवद्रव्यनुं भक्षण करवाथी शैव श्रेष्ठ सातवार कूतराना भवमां
उत्पन्न थयो, माटे खरेखर ते तजवा योग्य छे ॥ १२२ ॥

अत्रान्तरे विभो ! कोऽसौ, श्रेष्ठी जातश्च श्वा कथम् ? ॥

इति नाभाकभूषेन, पृष्ठे गुरुरभाषत ॥ १२३ ॥

भावार्थ—आ वखते नाभाक राजाए महात्मा युगंधराचार्यने पूछयुं के—‘प्रभो ! आ शैव श्रेष्ठ कोण ? अने
सेने सात वखत कूतरानो अवतार केम ग्रहण करवो पड्यो ?’ आ प्रमाणे नाभाक सजाए पूछवाथी सद्गुरु महा-
राजे पण ते चरित्रनुं स्वरूप नीचे प्रमाणे कहेवानो आरंभ कर्यो ॥ १२३ ॥

उत्सर्पिण्यवसर्पिण्यो-भरतैरवतक्षितौ ।

प्रत्येकं किल जायन्ते, शलाकाः पुरुषा अमी ॥१२४॥

चतुर्विंशतिरहन्त-स्तथा द्वादश चक्रिणः ।

त्रिंशप्रतित्रिंशुरामाः, प्रत्येकं नवसङ्ख्यया ॥१२५॥

ता.

च.

४६।

भावार्थ—भरतक्षेत्र अने ऐरवतक्षेत्रमां उत्सर्पिणी अने अवसर्पिणी कालमां त्रैसठ त्रैसठ शलाकापुरुषो थाय छे, अने ते आ प्रमाणे—चोवीस तीर्थकर, बार चक्रवर्ती, नव वासुदेव, नव प्रतिवासुदेव अने नव राम (बलदेव) ॥ १२४-१२५ ॥

एतेषु पूर्वं श्रीरामो, राज्यं न्यायेन पालयन् ।

कृपया निःस्वलोकानां, न्यायघण्टामवीचदत् ॥ १२६ ॥

भावार्थ—ए त्रैसठ पुरुषोमां पहेलां श्रीराम नीतिपूर्वक राज्यनुं पालन करतो हतो, अने गरीब प्रजा उपर दयादृष्टि राखी न्यायनो ढंको वजडाव्यो हतो ॥ १२६ ॥

एकदा कुर्कुरः कश्चि-न्निविष्टो राजवर्त्मनि ।

केनचिद् विप्रपुत्रेण, कर्करेणाहतः श्रुतौ ॥ १२७ ॥

भावार्थ—तेना राज्यमां एक दिवस जाहेर रस्ता उपर एक कूतरो बेठो हतो, ते कूतराने कान उपर कोई ब्राह्मणना छोकराए कांकारो फेंकी घायल कयो ॥ १२७ ॥

श्वा निर्यदुधिरो न्याय-स्थानं गत्वा निविष्टवान् ।

भूपेनाहूय पृष्ठोऽवग, निरागाः किमहं हतः? ॥ १२८ ॥

ना.

च.

४७।

भावार्थ—वहेता लोहीथी खरढायेल ते कूतरो राजाना न्यायमंदिरमां जइ बेओ. राजाए तेने बोलावीने राजसभामां आववानुं कारण पूछ्युं, त्यारे तेणे कहुं के—‘हुं निरपराधी छतां मने ब्राह्मणना छोकराए केम मार मार्यो?’ ॥ १२८ ॥

तद्घातकं विप्रपुत्रं, तत्रानाय्य नृपोऽब्रवीत् ।

असौ त्वद्घातको ब्रूहि, कोऽस्य दण्डो विधीयते ? ॥ १२९ ॥

भावार्थ—राजाए तेने मारनार ब्राह्मणना छोकरीनी तपास करावी सभामां बोलाव्यो, अने कूतराने कहुं के—‘आ तने मारनार छे, माटे बोल, आने थुं शिक्षा करवी?’ ॥ १२९ ॥

श्वाऽवोचदथ रुद्रस्य, मठेऽयं हि नियोज्यताम् ।

क एष दण्डो राज्ञेति, पृष्टः श्वा च पुनर्जगौ ॥ १३० ॥

भावार्थ—कूतराए कहुं के—‘तेने मात्र एटलीज शिक्षा करो के अहीना शिवना देवालयमां तेनी पूजारी तरीके नीमणुं करो’। आ प्रमाणे कूतराए कहेलुं अयोग्य वचन सांभळी राजाए विस्मित थइ पूछ्युं के—‘आ थुं दंड कहेवाय?’। त्यारे कूतराए पोतानो सर्व सविस्तर वृत्तान्त जगाव्यो के—॥ १३० ॥

ना.

च.

४८।

प्रागहं सप्तजन्मभ्यः, पूजयित्वा सदा शिवम् ।

देवस्वभीत्या प्रक्षाल्य, पाणी भोजनमाचरम् ॥ १३१ ॥

भावार्थ—हुं मारा आ कूतराना जन्मथी सात भव पहेलां मनुष्य हतो, अने हमेशां शिवनी पूजा करी देवद्रव्य भक्षण करवाना दोषथी डर पामी मारा वने हाथ धोइने जमवा बेसतो हतो ॥ १३१ ॥

स्त्यानाज्यमन्यदा लिङ्ग-पूरणे लोकदौकितम् ।

विकरणेऽस्य काठिन्याद्, नखान्तः प्राविशन्मम ॥ १३२ ॥

भावार्थ—एक दिवसे लोकोए शिवलिंग पूरवा माटे थीजेलुं घी मूकयुं. कठिन होवाथी ते घी छुटुं पाडतां मारा नखमां भराइ गयुं ॥ १३२ ॥

विलीनमुष्णभक्तेना-ऽजानता तन्मयाहतम् ।

तेन दुष्कर्मणा सप्त-कृत्वो जातोऽस्मि मण्डनः ॥ १३३ ॥

भावार्थ—त्यार बाद शिवना मंदिरमांथी नीकली घेर आवी भोजन करवा बेठो. उष्ण भोजनथी ते नख-मांनुं घी ओगळी गयुं, अने जमतां जमतां अजाणतां ते घी पण भोजन साथे खवाइ गयुं. फक्त एटलाज देव-द्रव्यनुं भक्षण करवा रूप दुष्कर्मथी हुं सातवार कूतराना जन्ममां अवतर्यो ॥ १३३ ॥

ना.

च.

१४९

સપ્તમેઽસ્મિન્ ભવે રાજન્ !, જાતા જાતિસ્મૃતિર્મમ ।

અધુના તત્પ્રભાવેણો-ત્પન્ના વાગ્ માનુષી પુનઃ ॥ ૧૩૪ ॥

ભાવાર્થ—હે રાજન્ ! આ સાતમા ભવમાં મને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે, અને હમણાં તેના પ્રભાવથી મને માનુષી વાચા ઉત્પન્ન થવાથી આ બીના તમારી સમક્ષ યથાર્થ નિવેદન કરી છે ॥ ૧૩૪ ॥

અત્રાન્તરે ગુરું નત્વા, જગૌ નાભાકભૂપતિઃ ।

શ્રુત્વૈતિહ્યમદો બાઠં, કમ્પતે હૃદયં મમ ॥ ૧૩૫ ॥

ભાવાર્થ—આ પ્રમાણે ગુરુમહારાજના મુખથી પૂર્વોક્ત દૃષ્ટાન્ત સાંભળી નાભાકરાજાણ ગુરુમહારાજને નમસ્કાર કરી કહ્યું કે—‘પ્રભો ! આ કથાનક સાંભળી મ્હારું હૃદય ઘણુંજ કંપાયમાન થાય છે’ ॥ ૧૩૫ ॥

ગુરુરુચેઽથ યદ્યેષં, તત્કથામગ્રતઃ શ્રુણુ ।

યથા સમ્યક્ ફલં વૈત્સિ, દેવદ્રવ્યવિનાશિનામ્ ॥ ૧૩૬ ॥

ભાવાર્થ—ત્યારે ગુરુમહારાજે કહ્યું કે—‘જો એ છે તો હવે આગળ નાગગોષ્ઠીની કથા સાંભળ, કે જેથી દેવદ્રવ્ય વિનાશ કરનારને કેવું ફલ પ્રાપ્ત થાય છે તેનું તને સમ્યક્ પ્રકારે જાણવું થાય, અને તેથી તું સદાને માટે અલગ રહે’ ॥ ૧૩૬ ॥

ના.

ચ.

૫૦૧

षष्टिवर्षसहस्राणि, श्रीशत्रुञ्जयपर्वते ।

आयुर्भुक्त्वा नागजीवो, व्यन्तरश्च्युतवानथ ॥ १३७ ॥

भावार्थ—व्यन्तर देवपणे उत्पन्न थयेल नागश्रेष्ठीनो जीव श्रीशत्रुञ्जय पर्वत उपर साठ हजार वर्षनुं आयुष्य भोगवी त्यांथी ऊयव्यो ॥ १३७ ॥

कान्तिपुर्यां रुद्रदत्त-कौटुम्बिकसुतोऽभवत् ।

सोभाभिधानस्तन्माता, पञ्चमेऽब्देऽहिना मृता ॥ १३८ ॥

भावार्थ—श्रीशत्रुञ्जय पर्वत उपर व्यन्तरपणे उत्पन्न थयेल नागश्रेष्ठीनो जीव साठहजार वर्षनुं आयुष्य भोगवी च्यवीने कान्तिपुरी नगरीमां रुद्रदत्त नामना कुटुंबीनो सोम नामनो दीकरो थयो. ते पुत्र ज्वारे पांच वर्षनी उम्पर-नो थयो त्यारे तेनी माता सर्वदंश थवाथी मरण पायी ॥ १३८ ॥

तत्रास्ति नास्तिकः प्राति-वेदिमको देवपूजकः ।

सोमोऽपि सह तत्पुत्रै-र्यति देवनिकेतने ॥ १३९ ॥

भावार्थ—ते नगरीमां तेना घरनी नजीक नास्तिक नामनो देवनो पूजारी पाडोशी रहतो हतो, ते पूजारी-ना पुत्रो साथे सोम पण देवमंदिरमां जवा लाग्यो ॥ १३९ ॥

ना.

च.

१९१

देवद्रव्यमयैः पूजा-ऽवशिष्टैश्चन्दनैर्वपुः ।

विलिप्याकण्ठमाच्छाद्य, वाससा पर्यटत्यसौ ॥ १४० ॥

भावार्थ—पूजा करता बाकी रहेल देवद्रव्य रूप चंदनभी पोताना आखा शरीरें विलेपन करी, कोइना देखावर्मा न आवे माटे गळा मुधी वस्त्र ढांकीने सोम हमेशां पूजारीना छोकराओ साथे रत्नजवा लाग्यो ॥ १४० ॥

वयःस्थः सोऽन्यदा देव-कोषं हृत्वा पलायितः ।

स्तेना मुषित्वा तं पार-सीकदेशे विचिक्रियुः ॥ १४१ ॥

भावार्थ—हवे ज्यारे सोम योग्य उम्मरनो थयो त्यारे एक दिवस ते शिवना मंदिरमांथी देवनो भंडार चोरीने नासी गयो, तेनुं चोर लोकोए हरण करी पारसीक देशमां वेच्यो ॥ १४१ ॥

तत्र वस्त्राणि रज्यन्ते, तस्य रक्तैस्ततः सोऽसकौ ।

पलाय्याऽम्भोधिमुत्तीर्ण्य, व्रजक्षध्वनि कुत्रचित् ॥ १४२ ॥

ग्रामप्रवेशेऽभ्यायान्तं, मुनिं मासौपवासिनम् ।

निहत्य यष्ट्या त्रीन् वारान्, पापः पृथ्व्यामपातयत् ॥ १४३ ॥ युग्मम् ।

ना-

च-

५२॥

भावार्थ—पारसीक देशमां तेना लोही वडे वस्त्रो रंगावा लाग्या. आवी रीते आपत्तिमां आवी पडेलो. ते सोम लाग जोइ त्यांथी नाठो, समुद्र उतरीने रस्तामां जतां कोइ एक गाम आव्युं. गाममां पेंसतांज तेनी सन्मुख आवता मास उपवासवाळा एक मुनिने ते पापीए लाकडी वडे त्रण वार प्रहार करी जमीन उपर पाडी दीधा.
॥ १४२-१४३ ॥

तस्मिन्नथ विपन्नेऽसौ, नश्यन्नारक्षकैर्धृतः ।

कृपया मोचितः श्राद्धैः, पलाय्यं कृतवानथ ॥ १४४ ॥

भावार्थ—लाकडीना अतिशय प्रहारथी मुनिराज त्यांज मरण पाव्या. मुनिने मारी सोम त्यांथी नसतां हतो तेवामां रस्तामां कोठवाळोए पकड्यो, पण त्यांना दयाळु श्रावकोए करुणा लावी छोडाव्यो. त्यास बाद सोम त्यांथी पलायन करी जंगलमां चाल्यो गयो ॥ १४४ ॥

मृत्वा दावाग्निनाऽरण्ये, सप्तमं नरकं गतः ।

ऋषिहत्यामहापापं, तत्कालं स्यात् फलप्रदम् ॥ १४५ ॥

भावार्थ—अरण्यमां दावानळथी मरण पावीने सातमी नारकीमां गयो, कारण के मुनिहत्यानुं महापाप तत्काल फल आपे छे ॥ १४५ ॥

ना.

च.

१५३।

सागराणि त्रयस्त्रिंश-तत्र भुक्त्वा महाव्यथाः ।

उद्धृतो घोरसंसारं, अमित्वा हालिकोऽभवत् ॥ १४६ ॥

भावार्थ—हवे ते सोम सातपी नारकीयां तेत्रीञ्च सागरोपम सुधी महाव्यथाओ भोगवी, त्यांथी नीकळी दुःखमय संसारमां भटकी भटकी खेडुत थयो ॥ १४६ ॥

कौशिकाख्योऽम्बरग्रामे, ग्रामेशस्य गृहे च सः ।

कर्माणि कुर्वन् सर्वेषां, हालिकानां कृतेऽन्यदा ॥ १४७ ॥

आदाय भक्तं प्राचालीद्, मार्गे मासोपवासिनम् ।

वीक्ष्य सन्मुखमायान्तं, मुनिं भक्त्या न्यमन्त्रयत् ॥ १४८ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—खेडुतना भवमां जन्म लीधेल सोमनुं नाम कौशिक हतुं. ते कौशिक अंबर नामना ग्राममां ते गामना स्वामीने घेर काम करतो, अने पोतानो निर्वाह चलावतो. एक दिवसे कौशिक सर्व खेडुतोने माटे भात लई खेतर जवाने नीकळ्यो. रस्तामां मास उपवासवाळा एक मुनिराजने साप्प आवता जोइ अत्यंत भक्तिपूर्वक-पोतांनी प्रासे रूहेल भात वहोराववा विनति करी ॥ १४७-१४८ ॥

ना.

च.

१५४।

याच्चाद्वयफलं पूर्वं, प्रत्यब्दं यत् समुद्रतः ॥

तेन प्राप्तं ततः पुण्यात्, तस्यैषा वासनाऽजनि ॥ १४९ ॥

भावार्थ—तेने आ खेडुतना भवमां मुनिने अन्न वहोराववा रूप शुभ अध्यवसाय उत्पन्न थयो तेनुं कारण एज के, तेणे पूर्वभवमां समुद्रपाल राजा प्रासेथी दरवर्षे वे यात्रानुं फल मेळवुं हतुं, अने ते पुण्यना प्रभावथीज तेने आवा प्रकारनी शुभ वासना उत्पन्न थइ ॥ १४९ ॥

स्यादेतद्भक्तभोक्तृणा-मन्तरायस्ततो न भे ।

कल्पतेऽन्नमिदं साधु-नेत्युक्ते च सको जगौ ॥ १५० ॥

भावार्थ—कौशिके भात ग्रहण करवानी विनति करी त्यारे मुनिराजे कहुं के—‘आ भोजन तुं खेतरमां भोजन करनाराओ माटे लइ जाय छे, ते अन्न जो हुं ग्रहण करुं तो तेओने अंतराय थाय, तेथी आ भात मारे वहोरवुं कल्पे नहीं.’ आ प्रमाणे मुनिराजे ज्यारे भात वहोरवानी अनिच्छा दर्शावी त्यारे तेणे कहुं के—॥ १५० ॥

कृत्वोपवासमप्यथ, दास्ये भक्तं निजं ध्रुवम् ।

सद्यः प्रसद्य गृहीते-त्याग्रहादग्रहीद् मुनिः ॥ १५१ ॥

भावार्थ—‘हं आज उपवास करीने पण मास भागनुं भोजन आपने वहोरावींशज, माटे मास उपर कृपा करी जलदी आ भात ग्रहण करो’ । आ प्रमाणे तेना अतिशय आग्रही मुनिराजे ते अन्न व्होरुं ॥ १५१ ॥

ततः कृत्वोपवासं, स, निर्बधं चाऽसुमद्यथे ।

साधोः पार्श्वात् प्राप्तं राज्यं मिवात्मानममन्यत ॥ १५२ ॥

भावार्थ—त्यार बाद ते खेदुते मुनिराज पासेयी उपवासनुं तथा प्राणिकधनुं पंचक्वण करी ‘स्वस्वर आजें में महात्मा मुनिराजने अन्नदान आपी राज्य मेळवुं छे’ ए प्रमाणे पाताना आत्मने मानका लाग्यो ॥ १५२ ॥

एवमर्जितसत्कर्मा, कौशिको भद्रकाशयः ।

विप्रश्च चित्रकूटाद्रौ, चित्रपुर्यां नृपोऽभवत् ॥ १५३ ॥

भावार्थ—आवी सीते भद्रक परिणामी ते कौशिके पुण्य उपार्जन करी, आयुष्य पूर्ण यतां मरण पावी, चित्रकूट पर्वत पर रवेल चित्रपुरी नगरीमां राजा थयो ॥ १५३ ॥

चन्द्रादित्यमभिधः शुद्ध-दयापुण्यविभावितः ।

निरामयो महारूपा-ऽमङ्गीकृतमनोभवः ॥ १५४ ॥

ना.

च.

॥५६॥

भावार्थ—तेनुं नाम चन्द्रादित्य राखवामां आव्युं हतुं. चन्द्रादित्यनुं हृदयं शुद्धय्या अने पुण्यना संस्कार-
वाळुं हतुं, शरीरे निरोगीं हतो, तेनुं शारीरिक सौंदर्य अने लावण्य एटलुं वधुं सुशोभित हतुं के जणने रूपमां
कामदेव पण तेनाथी पराभव पाये ॥ १५४ ॥

तस्याऽऽकण्ठवपुर्दुष्ट-कुष्ठेनाश्लिष्टमन्यदा ।

तेनाऽऽकण्ठपटीच्छन्न-देह एव स तिष्ठति ॥ १५५ ॥

भावार्थ—पूर्व भवमां करेला कर्मना उदयथी कोइ दिवस तेने पगथी मांडीने गळा सुधी शरीरे दुष्ट कोठ
रोग उद्भव पाव्यो, तेथी ते सदैव गळा सुधी वस्त्रथी आच्छादित थइनेज रहे छे ॥ १५५ ॥

कदाचित् प्रौढपापद्वि-रपि पापद्विहेतवे ।

तत्सामग्रीयुतः प्राप, श्वापदानां पदं वनम् ॥ १५६ ॥

भावार्थ—चन्द्रादित्य कर्मना उदयथी पूर्वे करेला अतिशय पापनुं फळ भोगवी रखां हतो, छतां हजु सुधी
तेनी बुद्धि ठेकाणे न आवी, अने दुष्ट मतिथी विवेकहीन बनेलो ते राजा शिकार करवा माटे शिकारी पशुओथी
व्याप्त बनेला वनमां शिकारनी सामग्रीयुक्त थइने गयो ॥ १५६ ॥

ना.

म. गोविंद म.
वसिष्ठ वसता वसतासुधी भिमव
सामग्रीयुतः प्राप, श्वापदानां पदं वनम्

तत्र रङ्गचतुरङ्गेण, कुरङ्गवधरङ्गतः ।

धावमानो मुनिं कायो-त्सर्गस्थं वीक्ष्य पृष्ठवान् ॥ १५७ ॥

भावार्थ—वनमां पूर वेगथी दोढता घोडा वडे हरणीयाओनो ब्रध करवाने आसक्त बनेला अने तेओनी पाछळ पडेला ते सजाए काउसगमां रहेला एक मुनिने देखी पूछयुं के—॥ १५७ ॥

कस्यां दिशि मृगा जग्मु-स्त्रिः प्रोक्ते नाऽवदन्मुनिः ।

राजा जिघांसुर्बाणेन, तमपि स्तम्भितोऽभितः ॥ १५८ ॥

भावार्थ—‘मृगलाओ कइ दिशामां गया छे?’ आ प्रमाणे त्रण वस्त चन्द्रादित्ये पूछवा छतां मुनिराज काइ पण बोल्या नहीं, त्यारे ते मुनिने पण बाण वडे हणवानी इच्छावालो चन्द्रादित्य तैयार थयो ॥ १५८ ॥

कायोत्सर्गं पारयित्वा, मुनिस्तारस्वरं जगौ ।

प्राच्याच्छ्रुत्सि नाऽद्यापि, नव्यं च कथमर्जसे ? ॥ १५९ ॥

भावार्थ—मुनिए काउसग पारीने अतीव गंभीर स्वरे कहुं के—‘हजु सुधी पूर्वनां बांधेलां कर्मयी तो छुटतो नथी, अने नवां कर्मो केम बांधे छे?’ ॥ १५९ ॥

ना.

च.

१५८।

मुनेर्निनंसया सद्यो, मुत्कलाङ्गोऽथ भूपतिः ।

प्राच्य-नव्यादिवृत्तान्तं, पप्रच्छ प्रणिपत्य तम् ॥ १६० ॥

भावार्थ—मुनिराजनी आवा प्रकारनी गूढ अर्थवाली वाणी सांभळी तेमने वंदन करवानी इच्छाथी राजाए जलदी पोताना शरीर उपरथी हथियार विगेरे उतारी नाखी, मुनिराजने वंदन करी, प्राच्य कर्म अने नवीन कर्म विगेरे सर्व बीना पूछी ॥ १६० ॥

प्रोचे मुनिरथोऽयोध्या-प्राप्तकेवलिनो मुखात् ।

देवद्रव्यविनाशस्था-ऽधिकारे प्रौढवर्षदि ॥ १६१ ॥

त्वत्पूर्वभवसम्बन्धं, त्वद्बोधं चाऽथ भाविनम् ।

ज्ञात्वाऽऽगत्य वनेऽत्राहं, कायोत्सर्गेण तस्थिवान् ॥ १६२ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—मुनिराज बोलया के—“ अयोध्या नगरीमां प्राप्त थवेल केवली भगवानना मुखथी प्रौढ पर्षदामां ‘देवद्रव्यनो विनाश करवाथी प्राणीने केवी विडंबना भोगववी पडे छे’ तेनो अधिकार चालतो हतो, तेमां में तारा पूर्वभवतुं संपूर्ण वृत्तान्त सांभळ्युं, अने तुं माराथीज प्रतिबोध पामीश ए प्रमाणे जाणीने हुं आ वनमां काउसग ध्याने रहो हतो ॥ १६१-१६२ ॥

ना,
च.

१५९।

કો મે પ્રાગ્ભવસમ્બન્ધ, હતિ પૃષ્ઠે નૃપેણ સઃ ।

પ્રાચીકથન્મુનિર્નાગ-ગોષ્ઠિકાચ્યાનમાદિતઃ ॥ ૧૬૩ ॥

ભાવાર્થ—નૃપતિ પૂછ્યું કે—‘સ્વામિન્ ! મારા પૂર્વભવનો શો વૃત્તાન્ત છે તે કૃપા કરી જણાવો.’ ત્યારે શાંત મુદ્રાધારી તેમજ પરોપકારમાંજ નિરંતર પરાયણ મુનિરાજે નાગગોષ્ઠિકના ભવથી આરંભી અંતે સુધી સર્વ વૃત્તાન્ત જણાવ્યો ॥ ૧૬૩ ॥

પ્રાજ્યં રાજ્યં શુદ્ધદાનાદ્, દયાતો રૂપમુત્તમમ્ ।

દુષ્ટં કુષ્ટં ભવદેહે-ઽભવદેવવિલેપનાત્ ॥ ૧૬૪ ॥

ભાવાર્થ—પરોપકાર રસિક તે મુનિરાજે વિશેષમાં જણાવ્યું કે—“તે પૂર્વે સ્વેદુતના ભવમાં મુનિને શુદ્ધ દાન-થી પ્રતિલાભ્યા હતા, તેના પ્રભાવથી આ ભવમાં તને શ્રેષ્ઠ રાજ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, અને દયાશુણ્યથી ઉત્તમ રૂપ મળ્યું છે. પણ પૂર્વે તું કાંતિપુરી નગરીમાં રુદ્રદત્તનો સોમ નામનો પુત્ર થયો હતો, તે ભવમાં તે દેવદ્રવ્યરૂપ ચંદનનું શરીરે વિલેપન કર્યું હતું, તેથી આ ભવમાં તારા શરીરે દુષ્ટ કોઠ રોગ થયો છે” ॥ ૧૬૪ ॥

શ્રુત્વેતિ મૃપતિર્ભીતઃ, પ્રણિપત્ય યતેઃ પદૌ ।

વભાષેઽસ્માન્મહાપાપાદ્, મુને ! મોચય મોચય ॥ ૧૬૫ ॥

ના.

ચ.

૬૦।

भावार्थ—आ प्रमाणे मुनिना मुखथी पोताना पूर्वभवनो संबंध साभिळीने राजा पापथी भय पाप्यो, अने मुनिना चरणकमळमां पडी गद्गद स्वरे बोल्यो के—‘हे कृपासिंधो ! मने आ महान् पापथी छोडावो छोडावो ॥ १६५ ॥

परमेष्ठिमहामन्त्रं, नृपायोपादिशन्मुनिः ।

तस्याऽर्थं च प्रभावं च, विधिं च स्मरणेऽखिलम् ॥ १६६ ॥

भावार्थ—मुनिए राजाने पंचपरमेष्ठी रूप महामन्त्रनो उपदेश कर्यो, तथा पंचपरमेष्ठीनुं ध्यान करतां अर्थ प्रभाव अने विधि सर्व सारी रीते समजाव्या ॥ १६६ ॥

देवस्वपातकाद् देव-प्रासादस्य विधापनात् ।

मुच्यते जन्तुरित्याख्यत्, प्रायश्चित्तं च शास्त्रवित् ॥ १६७ ॥

भावार्थ—तथा शास्त्रना जाणकार ते मुनिराजे देवद्रव्य विनाशनुं प्रायश्चित्त पण जणाव्युं के—‘देवद्रव्यनो विनाश करनार प्राणी देवमंदिर कराववाथी ते पापथी छुटे छे ॥ १६७ ॥

अथ राजा पुरे स्वीये, स्थापयित्वाऽऽग्रहाद् यतिम् ।

यथोपदेशस्य रेभे, महामन्त्रस्मृतिं ततः ॥ १६८ ॥

भावार्थ—त्यार बाद राजाए मुनिराजने अत्यंत आग्रह करी पोताना नगरमां राख्या, अने तेओश्रीए जेवी
विधिए उपदेश आप्यो ते प्रमाणे पंचपरमेष्ठी महामंत्रनुं निरंतर ध्यान करवानो आरंभ कर्यो ॥ १६८ ॥

षड्भिर्मासैर्नृपस्याऽभूत्, कायः काश्चनकान्तरुक् ।

राज्यं गजाश्वकोशादि-वृद्ध्या भेजे विशालताम् ॥ १६९ ॥

भावार्थ—पंचपरमेष्ठीनुं ध्यान करतां छ मासमां चन्द्रादित्यनुं शरीर सुवर्ण सदृश मनोहर कांतिवाळं थइ गयुं,
अने हाथी घोडा तथा भंडार विगेरेनी वृद्धि थवाथी राज्य पण विशाल थइ गयुं ॥ १६९ ॥

शीर्षेऽथ चित्रकूटस्य, प्रासादं परमेशितुः ।

सुपर्वपर्वतोत्तुङ्ग-शृङ्गं प्रारभयन्नृपः ॥ १७० ॥

भावार्थ—त्यार बाद चन्द्रादित्य राजाए चित्रकूट पर्वतना शिखर उपर परमात्मा जिनेन्द्र प्रभुनुं मेरु पर्वत
समान उंचा शिखरवाळं देरासर बंधाववानी शुरुआत करी ॥ १७० ॥

मुनिपार्श्वे निविष्टस्य, क्षमापतेः पुरतोऽन्यदा ।

प्रदर्शयन् खरं कश्चित्, कुम्भकारो जगाविति ॥ १७१ ॥

ना.

च.

६२

भावार्थ—एक दिवस मुनिराज फासे राजा बेठो हुतो, तेवापां तेनी आगळ एक गंधेडाने बतावता कीइ कुंभारे आवीने कष्टुं के—॥ १७१ ॥

राजश्रित्यं वहन् चारि, स्वयं शैले चटत्यसौ ।

को हेतुरिति श्रुत्वा पप्रच्छ तं मुनिम् ॥ १७२ ॥

भावार्थ—हे राजन् ! आ गंधेडो हपेक्षां पाणीने वहन करतो आ पर्वत उपर पोतानी मेळे चढे छे तेजुं शुं कारण हवे ? राजाए पण आ वृत्तान्त सांभळी आश्चर्यचकित थइ मुनिराजने पूछयुं ॥ १७२ ॥

स एष केवली तावत्, तन्नागाद् मुनि-भूपती ।

तेन कुम्भकृता युक्तौ, नन्तु तस्य जग्मतुः ॥ १७३ ॥

भावार्थ—ते दरम्यान तेज केवळी भगवान् के जेपणे अयोध्या नगरीमां पर्षदाणां कहेळी चंद्रादित्यना पूर्वभवतो वृत्तान्त मुनिराजे सांभळ्यो हुतो, तेओ चित्रपुरी नगरीमां पधार्या. केवळी भगवाननुं आगमन सांभळी राजा अने मुनिराज ते कुंभार सहित केवळी भगवानने वंदन करवा माहे गया ॥ १७३ ॥

खरस्वरूपं भूपेन, पृष्टः केवल्यथाऽखिलम् ।

समुद्रसिंहवृत्तान्त-मुक्त्वा मूलात् पुनर्जगौ ॥ १७४ ॥

न१.

च.

६३।

भावार्थ—ते केवली भगवानने वंदन करी राजाए गर्भेढानुं स्वरूप पूछ्युं, त्यारे केवली भगवाने समुद्रपाल
अने सिंहनुं समस्त वृत्तान्त आदिथी अंत सुधी कहुं, अने जणान्युं के-॥ १७४ ॥

सिंहजीवः सको भुक्त्वा, संसारे घोरवेदनाः ।

पुरेऽत्रैवाल्पकर्मत्वात्, षट्कृत्वोऽथ खरोऽजनि ॥ १७५ ॥

भावार्थ—ते सिंहनो जीव संसारमां तीव्र वेदनाओ भोगवी, आज नगरमां अल्पकर्मपणायी छ वार गर्भेढो
थयो ॥ १७५ ॥

अवे सप्तमके भूत्वा, त्रीन्द्रियोऽसौ ततः पुनः ।

खरोऽवशिष्टकर्मत्वात्, षट्कृत्वोऽत्र पुरेऽभवत् ॥ १७६ ॥

भावार्थ—त्यार बाद सातमां भवमां तेइंद्रिय थइ, अवशेष रहेला कर्मथी पाछो छ वार आज नगरमां गर्भेढो
थयो ॥ १७६ ॥

सहस्रा द्वादशाऽनेन, देवद्रव्यं विनाशितम् ।

तत्कर्मशेषतस्तावत्, कृत्वाऽसावीदृशोऽजनि ॥ १७७ ॥

ना.

व.

१४।

प्रसिद्ध वक्ता पंचमालकी भोगी
बर्जित सार्वभौम गणेश शास्त्रकर्ता
मु. प्रो. लाल

चटनाभ्यासतोऽत्राद्रौ, स्वयमेव चटत्यसौ ॥ १७८ ॥

श्रुत्वेति श्रूयतिस्तस्य, सारार्थं कृपया ददौ ।

शिक्षां कुम्भकृते सोऽपि, यत्नात्तं पर्यपालयत् ॥ १७९ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे राजाए मधेहानुं वृत्तान्त श्रवण करी दया आक्वाथी तेनी सारवार माटे कुंभारने शिखामण आपी, तपस्वी कुंभार पण तेनुं सारी रीते पालन करवा लाग्यो ॥ १७९ ॥

अथासौ भद्रकस्वान्तो, मृत्वा ग्रामे सुरस्थले ।

ग्रामणीर्भानुनामाऽभूद्, राज्ञा निर्वासितोऽन्यदा ॥ १८० ॥

भावार्थ—तदनन्तर भद्रक मनवाळी गंधेढी मरण पायीने मुरस्थळ गाममां भानु नामनी गामनो मुखी थयो,
त्यां कोइ पण कारणसर राजानो अपराधी बनवायी एक दिवसे राजाए गाममांथी काढी मूक्यो ॥ १८० ॥

गङ्गावर्ते स्थितः सौऽथ, वृत्तिलोपमसासहिः ।

कूरकर्माऽर्जितैरेव, द्रव्यैः स्वं निरविवहत् ॥ १८१ ॥

भावार्थ—राजाए गाममांथी काढी मूकेलो भानु गंगाने कांटे रहेवा लाग्यो, अने पोतानी चाल आजीवि-
कानो नाश नहीं सहन थावायी पापयी भरपूर कूर कार्यांथी पैसा उफार्जन करी ते बडे पोतानो निर्वाह चलावका
लाग्यो ॥ १८१ ॥

श्रीशत्रुञ्जययात्रातो, निवृत्तः कोऽपि वाडवः ।

पत्नी-पुत्रयुतस्तत्र, रात्रौ ग्रामे समेतवान् ॥ १८२ ॥

भावार्थ—एक दिवसे श्रीशत्रुंजय तीर्थनी यात्रा करी पाछो फरेलो कोइ ब्राह्मण पोतानी स्त्री अने पुत्र
सहित ते मुरस्थळ गाममां रात्रे आच्यो ॥ १८२ ॥

भक्तदत्तां गृहीत्वा गां, सोऽन्त्ययामे चलंस्ततः ।

गो-पत्नी-पुत्रयुक् तेन, दुष्टेनाऽघाति भानुना ॥ १८३ ॥

ना.

च.

॥६६॥

भावार्थ—त्यां पीताना कोइ भक्ते आपेल गायने ग्रहण करी ते ब्राह्मणे सन्निभ छेला पहोरने विषे पीताना
गाम तरफ जवा प्रयाण कर्यु, तेवामां ते दुष्ट भानुए आवीने गाव, पत्नी अने पुत्र सहित मारी नाख्यो ॥ १८३ ॥

ततः पापी पलाय्याऽगाद्, गङ्गावर्ते यदा तदा ।

शीतर्तौ सायमब्राक्षीत्, कायोत्सर्गस्थितं मुनिम् ॥ १८४ ॥

भावार्थ—त्यांथी महारौद्र अध्यवसायी भानु नासीने गंगाने कांठे पीताने स्थाने चाल्यो गयो, गंगाने कांठे
सायंकाले शियाळानी ठंडी ऋतुपां एक मुनिराजने काउसग ध्याने उभा रहेला जोया ॥ १८४ ॥

अहो ! कियच्चिरं कष्ट-मसावन्न सहिष्यते ? ।

इति विस्मयवांस्तस्थौ, तत्र यामचतुष्टयम् ॥ १८५ ॥

भावार्थ—शियाळानी कटकडती ठंडीमां सायंकाले काउसग ध्याने उभा रहेला महात्माने जोइ भानु
विचार करवा लाग्यो के—‘अहो ! आ मुनिराज केठलो वखत आवा प्रकारनुं कष्ट सहन करशे ?’ एम आश्चर्ययुक्त
बन्यो छतो त्यांज सन्निभ चार पहोर रह्यो ॥ १८५ ॥

प्रातः स पारितोत्सर्गः, प्रणम्याऽप्रच्छि भानुना ।

किं कार्यं प्राज्यराज्येन, यदेवं तपसे तपः ? ॥ १८६ ॥

भावार्थ—प्रातः समये मुनिः काउसग पायों, त्वारे भानुए नमस्कार करीने पूछयुं के—‘महाराज ! थुं तमारें कोइ मोटुं राज्य मेळववुं छे के जेथी आबी घोर अने असह्य तपश्चर्या करो छो ?’ ॥ १८६ ॥

मुनिः प्रोचे न राज्येन, कार्ये नरकहेतुना ।

किन्तु मोक्षकृते सर्व-साधुभिस्तप्यते तपः ॥ १८७ ॥

भावार्थ—मुनिः जवाब आप्या के—‘नरकगति प्राप्त थवाना कारणभूत राज्यनुं मारे काई पण काम नथी, परंतु सर्वे साधुओ मोक्ष मेळववुं माटे तपश्चर्या करे छे ॥ १८७ ॥

को मोक्ष इति तेनाऽपि, पृष्टः साधुरभाषत ।

संसार-मोक्षयोर्व्यक्तं, स्वरूपं बहुयुक्तिभिः ॥ १८८ ॥

भावार्थ—भानुए पूछयुं के—‘मोक्ष पढ़के थुं !’ त्वारे मुनिराजे तेने संसार अने मोक्षनुं स्पष्ट स्वरूप घणीज युक्तिपूर्वक समजाव्युं ॥ १८८ ॥

असौ जन्मजरामृत्यु-मुख्यकलेशसहस्रधुः ।

चतुर्गतिकसंसारः, कस्य स्यान्न विरक्तये ? ॥ १८९ ॥

ना.

च.

१६८

ભાવાર્થ—વહી જનાવ્યું કે—જન્મ, જરા અને મૃત્યુ વિગેરે હજારો દુઃસ્વર્થી ગઈને બનેલા ચાર ગતિરૂપ આ સંસારથી કોને વૈરાગ્ય ન થાય ? ॥ ૧૮૯ ॥

શાશ્વતાઽનન્તસૌખ્યશ્રી-નિવાસં વાસવા અપિ ।

સ્વર્ગસૌખ્યમનાદૃત્ય, યાચન્તે મોક્ષમુક્તમમ્ ॥ ૧૯૦ ॥

ભાવાર્થ—શાશ્વતા અને અનંતા મુક્તરૂપ લક્ષ્મીનું નિવાસ સ્થાન મોક્ષ છે, આ મોક્ષમુક્ત પાસે સ્વર્ગમુક્ત પણ મુક્ત છે, અને તેથી જ ઇન્દ્રો પણ સ્વર્ગમુક્તનો અનાદર કરી આવા અનુપમ મોક્ષને માટે યાચના કરી રહ્યા છે ॥ ૧૯૦ ॥

પરં સ પ્રાપ્યતે પ્રાયઃ, કૃતૈઃ સુકૃતકર્મભિઃ ।

મુખ્યં તેષ્વપિ સર્વજ્ઞૈઃ, સર્વસન્ત્વકૃપોચ્યતે ॥ ૧૯૧ ॥

ભાવાર્થ—ઇન્દ્રો પણ જેની પાસે પોતાનું સ્વર્ગમુક્ત મુક્ત સમજી જેને માટે તલસી રહ્યા છે એવો ઉત્તમોત્તમ મોક્ષ પ્રાયઃ સુકૃત કર્મો વડે જીવો પ્રાપ્ત કરે છે. તે સુકૃતકર્મોમાં પણ સર્વ જીવો ઉપર કરુણાભાવ રાખવો એ મુખ્ય સુકૃતકર્મ સર્વજ્ઞોએ કહ્યું છે ॥ ૧૯૧ ॥

કૃપાધિકારે જીવાનાં, હિંસાઽહિંસાફલં તથા ॥

ઉપાદિષ્ટં યથા ભાનુ-શ્ચક્રમ્પે નિજપાપકૈઃ ॥ ૧૯૨ ॥

ના

ક

૬૯

ભાવાર્થ—આ પ્રમાણે જીવદયાના અધિકારમાં પ્રાણીઓને હિંસા કરવાથી કેવાં માર્તા ફલ ભોગવવાં પડે છે, અને દયા રાખવાથી કેવાં અનુપમ સુખ ભોગવે છે તે સર્વત્રું પદું સ્પષ્ટ સ્વરૂપ તે મુનિરાજે સમજાવ્યું કે જેથી માનુ પોતાના કરેલા પાપથી કંપવા લાગ્યો ॥ ૧૯૨ ॥

યાવજ્જીવમથાદાય, હિંસાનિયમસુત્તમમ્ ।

સાધુ સ્વાઽવસથે નીત્વા, શુદ્ધાન્નૈઃ પ્રત્યલાભયત્ ॥ ૧૯૩ ॥

ભાવાર્થ—હવે તે મુનિરાજ પાસે જીંદગી પર્યંત હિંસાના ઉત્તમ નિયમને ગ્રહણ કરી, સાધુ મહારાજને પોતાને ઘેર લઈ જઈ શુદ્ધ અન્નથી પ્રતિલાભ્યા ॥ ૧૯૩ ॥

एवं तेनाऽर्जितं भोग-फलं कर्म ततोऽनिशम् ।

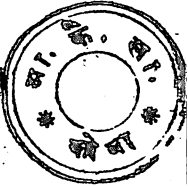
कृपावान् पूज्यते लोका-दाप्तस्वो जीविकां व्यधात् ॥ ૧૯૪ ॥

ભાવાર્થ—આ પ્રમાણે તેણે અહિંસાવ્રત ગ્રહણ કરવાથી અને મુનિરાજને ભાવપૂર્વક વહીરાવવાથી ભોગરૂપી ફલ આપનારું શુભ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું. ત્યાર પછી નિરંતર દયાવાળો તે લોકોમાં માનનીય થયો, અને લોકો પાસેથી શુદ્ધ નીતિપૂર્વક દ્રવ્ય મેળવી પોતાની આજીવિકા ચલાવવા લાગ્યો ॥ ૧૯૪ ॥

ના.

ચ.

૧૭૦

પ્રાન્તી મૃત્વા દાનપુણ્યાદ્, રાજન્ ! રાજા ભવાનમૃત્ ।

શુદ્ધજીવદયાપુણ્યાદ્, રૂપનિર્જિતમન્મથઃ ॥ ૧૯૫ ॥

ભાવાર્થ—હે રાજન્ ! આયુષ્ય પૂર્ણ થતાં માનુ મરણ પામી, મુનિરાજને દાન આપવાના પુણ્યથી નાભાક નામનો તું રાજા થયો છે, અને શુદ્ધ જીવદયા પાળી ઉપાર્જન કરેલા પુણ્યથી કામદેવ કરતાં વધુ તને અધિક રૂપ પ્રાપ્ત થયું છે ॥ ૧૯૫ ॥

ચન્દ્રાદિત્યોઽપિ સમ્પૂર્ણ-નિર્માપિતાજિનાલયઃ ।

પ્રાયશ્ચિત્તેન શુદ્ધાત્મા, સૌધર્મે ત્રિદશોઽભવત્ ॥ ૧૯૬ ॥

ભાવાર્થ—પૂર્વભવમાં પેશદ્રવ્યનો વિનાશ કરવાથી કોઢિયો થયેલો ચિત્રપુરી નગરીનો રાજા ચન્દ્રાદિત્ય કે જે મુનિરાજના ઉપદેશથી પરમેષ્ઠી પદ્મામંત્રનું ધ્યાન કરી છ માસમાં કાંચન જેવી કાંતિવાળો થયો હતો, તેણે ચિત્રકૂટ પર્વતના શિખર ઉપર આરંભેલ જિનાલય સંપૂર્ણ કરાવ્યું. આવી રીતે પ્રાયશ્ચિત્ત કરી શુદ્ધાત્મા થયેલો તે મરણ પામી સૌધર્મ દેવલોકમાં દેવ થયો ॥ ૧૯૬ ॥

ત્વં તત્રૈવ ભવે મૂર્ત-પુણ્યવાજ્ઞિનમન્દિરમ્ ।

પાતયિત્વા પુરસ્થાઽસ્ય, પરિતો દુર્ગમાતનોઃ ॥ ૧૯૭ ॥

ના.

ચ.

૧૭૧

ભાવાર્થ—હે નાભાકરાજા ! તું માનુના ભવમાં મુરસ્યલ ગામમાં મુસ્ત્રી હતો તેજ ભવમાં તે સાક્ષાત્ પુણ્યસ્વરૂપ જિનમંદિરને પાઠી નાસ્ત્રી ગામની ચારે બાજુ કિલ્લો બનાવ્યો હતો ॥ ૧૯૭ ॥

મૃપૈવં તત્ર વિપ્રસ્ત્રી-પ્રૂણગોતીર્થઘાતિનઃ ।

પશ્ચ હત્યા હમાઃ સર્વાઃ, પુણ્યવિઘ્નનિબન્ધનમ્ ॥ ૧૯૮ ॥

ભાવાર્થ—હે રાજન્ ! આ ક્રમાણે માનુના ભવમાં તે વિપ્રઘાત, સ્ત્રીઘાત, બાલઘાત, ગૌઘાત અને તીર્થઘાત આવી રીતે પાંચ મોટી હત્યાઓ કરી હતી, આ સર્વ હત્યાઓ તને આ ભવમાં પુણ્યનું વિઘ્ન ચવાનું કારણભૂત થયેલી છે ॥ ૧૯૮ ॥

તત્રાઽપિ યાત્રાવિઘ્નસ્ય, તીર્થહત્યૈવ કારણમ્ ।

અતસ્તદપનોદાય, પ્રાયશ્ચિત્તમિદં શ્રુણુ ॥ ૧૯૯ ॥

ભાવાર્થ—તેઓમાં પણ તને શત્રુંજયની યાત્રામાં આવી પડેલા વિઘ્નનું કારણ તો તીર્થહત્યાજ છે, તેથી તેને દૂર કરવા માટે આ પ્રકારે પ્રાયશ્ચિત્ત સાંભલ ॥ ૧૯૯ ॥

તપોઽમ્હૂદ્ વાર્ષિકં મૂલ-માદિદેવસ્ય વારકૈ ।

અષ્ટમાસ્યધુના ભાવિ-વારે ષાળમાસિકં તતઃ ॥ ૨૦૦ ॥

નાં.

ચ.

૧૭૨

ભાવાર્થ—તીર્થંકર શ્રીઆદીશ્વર પ્રથુના વારામાં મૂલ ચાર માસી તપ હતો, અત્યારે આઠ માસી તપ છે, અને માવિકાલમાં છ માસી તપ થશે ॥ ૨૦૦ ॥

સર્વોત્કૃષ્ટં તપઃ પ્રાયશ્ચિત્તમેતદુદીરિતમ્ ।

વિશેષસ્તુ તીર્થહત્યા-કૃતાં તીર્થવિધાપનમ્ ॥ ૨૦૧ ॥

ભાવાર્થ—સર્વથી ઉત્કૃષ્ટ પ્રાયશ્ચિત્ત ઉપર જણાવેલ તપ કહ્યો છે, વિશેષ ઇટલો કે—તીર્થહત્યા કરનારાઓએ તીર્થની સ્થાપના કરવી જોઈએ ॥ ૨૦૧ ॥

વિશિષ્ટાભિગ્રહાઃ પ્રોક્તં, પ્રાયશ્ચિત્તં ચરન્તિ યે ।

શત્રુઙ્ગયાદિતીર્થેષુ, તે મુચ્યન્તેઽસ્થિલૈનસા ॥ ૨૦૨ ॥

ભાવાર્થ—જેઓ ઉપર કહેલું પ્રાયશ્ચિત્ત વિશિષ્ટ પ્રકારના અભિગ્રહો હઈ શત્રુઙ્ગયાદિ તીર્થોમાં જઈ આવે છે, તેઓ સમગ્ર પાપથી મુક્ત થાય છે ॥ ૨૦૨ ॥

इति श्रुत्वा नृपो दुर्ग-प्रवेशनियमं ललौ ।

आकार्य सर्वलोकं च, तत्रैवाऽतिष्ठिपत् पुरम् ॥ २०३ ॥

ના.

વ.

૪૭

પ્રતિષ્ઠા ત.

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

જાગરણી

ભાવાર્થ—આ પ્રમાણે શ્રીયુગંધરસુરિનો ઉપદેશ સાંભળી તેજ વચ્ચે નામાકરાજાણ કિલ્લામાં પ્રવેશ કરવાનો નિયમ ગ્રહણ કર્યો, અને સર્વ પ્રજાવર્ગને બોલાવી ત્યાંજ નગર વસાવ્યું ॥ ૨૦૩

સ્થાપયિત્વા ગુરુસ્તત્ર, જગ્રાહાઽભિગ્રહાનિતિ ।

યાવદ્યાત્રાં વિધાયાઽત્રા-યામિ તાવત્ ક્ષિતૌ શયે ॥ ૨૦૪ ॥

અબ્રહ્મ દધિ-દુગ્ધે ચ, વર્જયામિ ક્રમાદિદમ્ ।

તીર્થ-બ્રહ્મા-ઽપત્યહત્યા—શુદ્ધયૈ મેઽભિગ્રહત્રિકમ્ ॥ ૨૦૫ ॥

પરસ્ત્રી માંસ-મયે ચ, યાવજ્જીવમતઃ પરમ્ ।

ત્યક્તાનિ નિયમા એતે, સ્ત્રી-ગૌહત્યાવિમુક્તયે ॥ ૨૦૬ ॥ ત્રિભિર્વિશેષકમ્ ।

ભાવાર્થ—ગુરુમહારાજને પણ ત્યાંજ રાખી તેઓશ્રી ઘાસે નામાકરાજાણ આ પ્રમાણે અભિગ્રહો ગ્રહણ કર્યા—
જ્યાં સુધીમાં હું શ્રીશત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરી પાછો અહીં આવું ત્યાં સુધી પૃથ્વી પર શયન કરીશ. તીર્થહત્યાની શુદ્ધિ માટે યાત્રા કરીને પાછો આવું ત્યાં સુધીમાં મૈથુનનો ત્યાગ કરું છું, બ્રાહ્મણહત્યાની શુદ્ધિ માટે દહીંનો ત્યાગ કરું છું, અને બાલહત્યાની શુદ્ધિ માટે દૂધનો ત્યાગ કરું છું, સ્ત્રીહત્યા અને ગૌહત્યાની શુદ્ધિ માટે યાવજ્જીવ પરસ્ત્રી માંસ અને મધનો ત્યાગ કરું છું ॥ ૨૦૪-૨૦૫-૨૦૬ ॥

ના.

ચ.

૭૪।

नियोज्य स्वजनान्नव्य-प्रासादार्थं गुरोर्गिरा ।

एकान्तरोपवासैः सोऽष्टमासीतप आददे ॥ २०७ ॥

भावार्थ—त्यार पछी गुरुमहाराजना उपदेशथी नवीन देरासर बंधाववा माटे पोताना माणसोने आज्ञा करी
एकांतरे उपवास करवा पूर्वक तेणे अष्टमासी तप शरु कर्यो ॥ २०७ ॥

सिद्धिं गतेऽथ प्रासादेऽष्टभिर्मासैः स काञ्चनाम् ।

श्रीआदिदेवप्रतिमां, स्थापयामास सोत्सवम् ॥ २०८ ॥

भावार्थ—आठ महिने देरासर पूर्ण थयुं त्यारे नाभाकराजाए ते देरासरमां म्होटा उत्सव पूर्वक श्रीकृष्णभदेव
मधुनी सुवर्णमय प्रतिमा प्रतिष्ठित करावी ॥ २०८ ॥

तत्र त्रिकालं सर्वज्ञ-मर्चयन् विधिवन्तपः ।

मासाष्टकेन सम्पूर्णा-चक्रे शेषतपोऽखिलम् ॥ २०९ ॥

भावार्थ—पोते बंधावेला नवीन देरासरमां प्रतिष्ठित करावेली श्रीकृष्णभदेव सर्वज्ञनी प्रतिमांनी हमेशां त्रण
काल विधियुक्त पूजा करतां नाभाकराजाए आठ महिने बाकीनो तप पुरो कर्यो ॥ २०९ ॥

ना.

च.

७५।

તીર્થહત્યાવિનિર્મુક્તઃ, શુભેઽહિ ભરતેશવત્ ।

શ્રીશત્રુઙ્ગયયાત્રાર્થે, ચચાલ ગુરુભિઃ સહ ॥ ૨૧૦ ॥

ભાવાર્થ—આ પ્રમાણે અષ્ટમાસી તપ કરવાથી અને નવીન દેરાસર બંધાવવાથી તીર્થહત્યાના પાપથી મુક્ત થયેલ તે નાભાકરાજાએ શુભ દિવસે ચક્રવર્તી ભરતેશ્વર મહારાજાની પેઠે શ્રીશત્રુઙ્ગય તીર્થની યાત્રા નિમિત્તે ગુરુ મહારાજ સાથે ત્યાંથી પ્રયાણ કર્યું ॥ ૨૧૦ ॥

ચતુર્ધાઽઽચપ્રયાણેષુ, માર્જારીષુ પદોપરિ ।

સમુત્તીર્ણાસુ તદ્દેતું, પૃષ્ઠાઃ શ્રીગુરવોઽવદન્ ॥ ૨૧૧ ॥

ભાવાર્થ—શ્રીશત્રુઙ્ગયની યાત્રા માટે નાભાક રાજા પ્રયાણ કરતો હતો તેવામાં શરુઆતમાં જ ચાર બિલાડી તેના પગ આગલ થઈને ચાલી ગઈ. રાજાએ ગુરુમહારાજને તેનું કારણ પૂછ્યું, ત્યારે ગુરુમહારાજે કહ્યું કે—॥ ૨૧૧ ॥

બાલાદિહત્યાઃ સ્વં ભાવં, પુણ્યપ્રત્યૂહહેતવે ।

દર્શયન્તિ પરં સિદ્ધિર્ધ્રુવં સ્યાદેકચેતસઃ ॥ ૨૧૨ ॥

ભાવાર્થ—“હે રાજન્ ! તેં જે પૂર્વે ભાનુના ભવમાં બાલહત્યાદિ હત્યાઓ કરી હતી તે પાપો પુણ્યકાર્યમાં

ના.
ચ.

૭૬

स्वर्णरूप्ययवै रत्न-स्थालेऽथो मङ्गलाष्टकम् ।

आलिख्याऽष्टोत्तरशत-वृत्तैः सानन्दमस्तवीत् ॥ २१६ ॥

भावार्थ—त्यार बाद स्नाना थालमां स्वर्ण अने रूपाना जवीथी आठ मंगल आलेखीने हृदयना उल्लासथी एकसो आठ श्लोको वडे भावपूर्वक प्रभुनी स्तुति करी ॥ २१६ ॥

शक्रस्तेन वन्दित्वा, सिद्धार्द्रिं चाऽथ सद्गुरुम् ।

नत्वा स्वर्णमणिरत्न-मुक्ताभिस्तानवीवधत् ॥ २१७ ॥

भावार्थ—त्यार बाद नम्रुथुणं वडे सिद्धाचलने वांदी, गुरु महाराजने नमन करी तेओने स्वर्ण, मणि, रत्न अने मोती वडे वशव्या ॥ २१७ ॥

दत्त्वा यथेच्छमर्थिभ्यो, दानं मिष्टान्नभोजनैः ॥

अतूतुषत् सर्वलोकान्, धार्मिकांश्च विशेषतः ॥ २१८ ॥

भावार्थ—याचक जनोने इच्छित दान आप्नुं, तेमज मिष्टान्न भोजन वडे सर्व लोकोने संतुष्ट कर्या, तेमां पण धार्मिक पुरुषोनी तो विशेष प्रकारे आदर सत्कार पूर्वक भक्ति करी तेओने संतौष उपजाव्यो ॥ २१८ ॥

ततोऽतिक्रान्तशेषाऽध्वा, पुरस्कृत्य गुरुं नृपः ।

रेजे चटन् गिरिं मुक्त्यै, प्रस्थानं साधयन्निव ॥ २१९ ॥

भावार्थ—त्यार पछी बाकीनो मार्ग उलंघन करी गुरुमहाराजने आगळ करी जाणे मुक्तिने माटे प्रस्थान साधतो होयनी ! तेवी रीते शत्रुंजय उपर चढतो राजा शोभवा लाग्यो ॥ २१९ ॥

प्रासाददर्शने पूर्व-मपूर्वोत्सवपूर्वकम् ।

याचकेभ्यो ददद्दानं, कल्पवृक्षायते स्म सः ॥ २२० ॥

भावार्थ—महा पवित्र तीर्थ श्रीशत्रुंजय उपर चढतां प्रथम श्रीआदीश्वर प्रभुना देरासरनुं दर्शन यतांज अपूर्व उत्सव पूर्वक याचकीने दान आपतो ते नाभाक राजा साक्षात् कल्पवृक्ष समान देखावा लाग्यो ॥ २२० ॥

स्नात्रपूजाध्वजारोपा-ऽमारिस्नानाशनादिकम् ।

सर्वे सङ्घपतेर्धर्म-कर्माऽष्टाहमपि व्यधात् ॥ २२१ ॥

भावार्थ—ते नाभाक राजाए अठ्ठाइ महोत्सव करी आठे दिवस स्नात्रपूजा, ध्वजारोपण, अमारिपडह, स्नान, स्वामिवात्सल्य विगेरे संघपतिनां धर्म कार्यों कर्या ॥ २२१ ॥

ना.

च.

७९।

तीर्थसेवाचिकीर्भूमा-नापृच्छयाऽथ विधिं गुरुन् ।

धर्मध्यानैकलीनात्मा, त्रिकालं पूजयन् जिनम् ॥ २२२ ॥

अहोरात्रं पवित्राङ्गो, महामन्त्रमसौ स्मरन् ।

साधून् साधर्मिकांश्चाऽपि, प्रतिपारणकं स्वयम् ॥ २२३ ॥

सत्कारयन् यथायोग्यं, भक्तपानैर्यथोचितैः ।

मासेन दश षष्ठानि, निरम्भांसि वितेनिवान् ॥ २२४ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ।

भावार्थ—तीर्थसेवा करवानी इच्छा राखनार नाभाक नृपे गुरु महाराजने विधि पूछी, धर्मध्यानमां लीन आत्मावाळो थइ, त्रणे काल अरिहत प्रभुनी पूजा करतां, पवित्र अंगवाळो थइ रात्रि-दिवस परमेष्ठी महामंत्रनुं स्मरण करता, दरेक पारणाना दिवसे साधुओने अने साधर्मिक बंधुओने यथायोग्य उचित भोजन-पानथी सत्कार करता एक मासमां दस छठनी तपश्चर्या पाणी विना करी ॥ २२२-२२३-२२४ ॥

दिने त्रिंशत्तमे ब्राह्म-मुहूर्त्ते तेन वीक्षिताः ।

चतस्रः पादिकामात्रा, मार्जार्यः कर्बुराः पुरा ॥ २२५ ॥

ना.

च.

॥८०॥

भावार्थ—ते राजाए त्रीशमे दिवसे ब्राह्म मुहूर्तमा पोतानी भागळ पंगला मात्र प्रमाणवाळी चार काबरा वर्ण-
नी बिलाडी जोड ॥ २२५ ॥

ब्रह्मादिहत्या एतास्ताः, क्षीयन्ते तपसो बलात् ।

अनुमीयेति स प्राग्वद्, विदर्धेऽथाऽष्टमाष्टकम् ॥ २२६ ॥

भावार्थ—“मैं पूर्वे भानुना भवमां करेली ब्राह्मण विगेरेनी हत्याओ तपस्याना प्रभावथी क्षीण थती जाय
छे” ए प्रमाणे पूर्वनी जेम अनुमान करी आठ अठम कर्या ॥ २२६ ॥

तदन्ते कालमात्रास्ता, वीक्षिता धूसराः पुनः ॥

मत्वा तथैव ताः प्राग्व-चकार दशमानि षट् ॥ २२७ ॥

भावार्थ—आठ अठमने छेडे ब्राह्म मुहूर्तमां कोयलना परिमाणवाळी धूसर वर्णनी चार बिलाडी
जोड, त्यारे पण पूर्वनी जेम ‘ब्रह्महत्यादि हत्याओ क्षीण थती जाय छे’ ए प्रमाणे मानी नाभाक राजाए छ चार-
उपवास कर्या ॥ २२७ ॥

तत्प्रान्ते मूषिकामात्रा, दृष्टास्ता धवलाः पुनः ॥

ततो विशेषतो दृष्ट-श्चक्रे द्वादशषष्ठकम् ॥ २२८ ॥

ब्रह्महत्यादि
हत्याओ क्षीण
थती जाय छे
ए प्रमाणे
पूर्वनी जेम
अनुमान
करी आठ
अठम कर्या
॥ २२६ ॥
तदन्ते काल
मात्रास्ता,
वीक्षिता
धूसराः पुनः
॥
मत्वा तथैव
ताः प्राग्व-
चकार दश
मानि षट्
॥ २२७ ॥
तत्प्रान्ते
मूषिकामात्रा,
दृष्टास्ता
धवलाः पुनः
॥
ततो विशेषतो
दृष्ट-श्चक्रे
द्वादशषष्ठकम्
॥ २२८ ॥

भावार्थ—छ चारउपवासनी तपश्चर्याने छेडे उंदरना प्रमाण जेटली चार थोळी बिलाही जोइ, तेथी विशेष
हर्षित थयेला नाभाक राजाए पांच पांचउपवास कर्या ॥ २२८ ॥

ईषन्निद्रान्तरेकोन-त्रिंशत्तमदिने ततः ।

नमस्कारान् स्मरन्नेव, स्वप्नमेवमलोकत ॥ २२९ ॥

भावार्थ—त्यार बाद ओगणत्रीशमा दिवसे नमस्कारनुं स्मरण करतां करतां ज थोडी निद्रा लीधी. निद्रामां
एवुं स्वप्न जोयुं के-॥ २२९ ॥

क्वाऽपि स्फटिकशैलेऽहं, सोपाने प्रथमे स्थितः ।

केनाप्यतीववृद्धेन, कृशेन लोठितः परम् ॥ २३० ॥

प्राप्तो द्वितीयसोपानं, तृतीयं च गतस्ततः ।

शैलशृङ्गमथारुह्य, मुक्तराशौ निविष्टवान् ॥ २३१ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—“ हुं कोइ स्फटिक पर्वत उपर पहेले पगथीये चढ्यो इतो, तेवामां कोइ एक कृश अने अत्यंत वृद्ध

ना०

च०

१८२।

पुरुषे धको मारी गबडाव्यो, परंतु नीचे जवाने बदले उलटो बीजे पगथीये प्राप्त थयो, त्यार पछी बीजे पगथीये चड्यो, क्रमसर पर्वतना शिखर उपर चढी छेवटे मुक्तिमां जइ बेठो ” ॥ २३०-२३१ ॥

प्रभो ! फलं किमस्येति, पृष्टाः श्रीगुरवो जगुः ।

स्फटिकाद्रिर्जिनधर्मः, सोपानं मानुषो भवः ॥ २३२ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे आश्चर्यकारी स्वप्न जोइ जागृत थयेला नाभाक राजाए प्रातःकाले मुनिराजने पूछयुं के—‘प्रभो ! आ स्वप्नतुं फल थुं ?’ त्यारे गुरुमहाराजे कहुं के—“ जे तुं स्फटिक पर्वत उपर चड्यो ते जिनधर्म जाणवो, ते पर्वतना पहेला पगथीया रूप मनुष्य जन्म समजवो ॥ २३२ ॥

अतो धर्माच्च यत्नेना-ऽन्तरायस्वरूपकर्मणा ।

पात्यमानोऽपि सत्त्वेना-ऽच्युतस्त्वं स्वर्गमिष्यसि ॥ २३३ ॥

भावार्थ—आ जिनधर्म रूपी स्फटिक पर्वतना पहेला पगथीयायी अंतराय रूपी स्वरूप कर्म वडे गबडावातो छतां सत्त्व वडे दृढ रहेलो तुं पतित नहीं थयो छतो देवलोक रूपी बीजे पगथीये जइश ॥ २३३ ॥

ना.

च.

८३

ज्ञानं तृतीयसोपानं, नृभवेऽवाप्य केवलम् ।

सर्वकर्मविनिर्मुक्तो, मुक्तराशौ निवेक्ष्यसि ॥ २३४ ॥

भावार्थ—देवलोकमांथी च्यवी मनुष्यभवमां आवेलो तुं सर्व कर्मोथी रहित थयो छतो त्रीजा पगथीया रूप
केवलज्ञान पामी मोक्षराशिमां प्रवेश करीश ॥ २३४ ॥

परं तत् प्राक्तनं कर्म, छद्मस्थत्वान्न बुध्यते ।

अतः पृच्छ विदेहेषु, श्रीमत्सीमन्धरं जिनम् ॥ २३५ ॥

भावार्थ—परंतु हुं छद्मस्थ होवाथी तें पूर्वे करेलुं ते अन्तराय कर्म जाणी शकतो नथी, माटे महाविदेह
क्षेत्रमां विराजमान श्रीसीमंधर प्रभुने पूछ ” ॥ २३५ ॥

प्राप्नोमीदृक्कथं राज्ञे-त्युक्ते श्रीगुरवोऽवदन् ।

भवत्पुण्यप्रभावेण, भवितेत्यचिरादपि ॥ २३६ ॥

भावार्थ—नाभाक राजाए पूछयुं के—‘श्रीसीमंधर स्वामी पासे केवी रीते जवाय ?’. तयारे गुरुमहाराज
बोलया के—‘तमारा पुण्यना प्रभावथी थोडाज वखतमां तमारे त्यां जवानुं थशे ’ ॥ २३६ ॥

ना.

च.

१८४।

एतद्विशेषलाभाया-दिदिशे गुरुणा तदा ।

अन्यथा केवलिप्रभात्, पूर्वविद् बुध्यतेऽखिलम् ॥ २३७ ॥

भावार्थ—ते वखते नाभाक राजाना विशेष लाभ माटे युगंवरसूरिए उपर प्रमाणे कहुं, नहींतर चौद पूर्वना जाणकार तो केवली भगवानने पूछवाथी सर्व बात जाणी शके छे ॥ २३७ ॥

अथाऽन्तरायविच्छिन्नै, पारणाहेऽप्युपोषितः ।

ईषन्निद्रां गतो याव-जागर्ति स निशात्यये ॥ २३८ ॥

तावद्वीक्ष्य महारण्ये, पतितं स्वं व्यचिन्तयत् ।

हा हा ! कथं स एवाऽय-मन्तरायः समापतत् ॥ २३९ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—त्यार बाद अंतराय कर्मनो विच्छेद करवा माटे राजाए पारणाने दिवसे पण उपवास कर्यो, अने धर्मध्यान पूर्वक रात्रे सुइ गयो. थोड़ी निद्रा करी रात्रिना छेले पहोरे जेवामां जागे छे तेवामां पोताने एक मोटी विकट अटवीमां पडेलो जोइ विचारवा लाग्यो के—अरेरे ! थुं मने गुरु महाराजे जे अंतराय कर्म कहुं हतुं तेज उदयमां आवी पडयुं ? ॥ २३८-२३९ ॥

ना.

च.

८५।

अथवाऽलं विषादेन, श्रीशत्रुञ्जयनायकम् ।

नत्वा श्रीऋषभदेव-मादास्ये भक्तपानकम् ॥ २४० ॥

भावार्थ—अथवा विशेष खेद करवाथी शृं वळवानुं छे? श्रीशत्रुंजय तीर्थना अधिराज भगवान् श्रीआदीश्वर प्रभुने वंदन कर्या बाद हुं भोजन अने जल वापरीश ॥ २४० ॥

निश्चित्येत्यनुपानत्कः, क्षरद्रक्ताकुलक्रमः ।

तपःक्रान्तस्तृषाक्लान्तः, परिश्रान्तः क्षुधार्दितः ॥ २४१ ॥

मध्याह्नातपसंतप्त—वालुकाभिः पथि ज्वलन् ।

अनिर्विण्णमना देव—ध्यानादेव चचाल सः ॥ २४२ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—आ प्रमाणे पोते दृढता पूर्वक नियम ग्रहण करी, पगरखां रहित होवाथी अटवीमां चालतां लोही-
थी खरडायेळ पगवाळो, तडकाथी आकुल बनेलो, तृषाथी शरीरे गळानि पामेलो, चालतां चालतां थाकी गयेलो,
भूखथी पीडायेळो, अने खरा बपोरना तडकाथी तपी गयेली रेती वडे परो रस्तामां बळतो छतो पण चित्तमां
जरा पण खेद नहीं लावतो ते धैर्यवान् नाभाक राजा आदीश्वर प्रभुनुं ध्यान धरतो थको आगळ चालवा
लाग्यो ॥ २४१-२४२ ॥

ना.

च.

८६।

अपराहे पुरः क्वापि, कयाचिन्नवीनस्त्रिया ।

दौकितं न फलमादत्, सत्त्वान्नाऽपि पयः पपौ ॥ २४३ ॥

भावार्थ—राजा अगाडी चाल्यो जायछे तेवामां बपोर पछीना समयमां कोइक नवीन स्त्रीए आवी तेनी सन्मुख सुंदर फळ तथा शीतल जळ सूक्युं, पण तेने श्रीआदीश्वर प्रभुनुं दर्शन कर्या सिवाय कांइ पण वस्तु खावा-
नो तथा जल पीवानो दृढ नियम होवार्थी सत्त्वशाली ते महापुरुषे फळ खाधुं नहीं तेम जळ पण पीधुं नहीं ॥ २४३ ॥

तथा सह महःस्तोम—व्योमव्यापिनि मन्दिरे ।

आश्चर्यपरिपूर्णान्तः, स्वच्छेन मनसा ययौ ॥ २४४ ॥

भावार्थ—त्यार बाद आश्चर्यथी पूर्ण बनेला हृदयवालो नाभाक आकाशमां व्यापी रहेला तेजना झळहळाट
वाळा एक महेलमां ते स्त्री साथे स्वच्छ चित्ते गयो ॥ २४४ ॥

स तत्र चित्रकूट्रपाः, सारशृङ्गारहारिणीः ।

हरिणाक्षीर्निरौक्षिष्ट, विलसन्तीः सहस्रशः ॥ २४५ ॥

भावार्थ—पोताने अपरिचित ते नूतन प्रासादमां नाभाक राजाए आश्चर्य उत्पादक स्वरूपवाली, उत्कट
शृंगारथी चित्तने आकर्षण करनारी, मनोहर विलास करती हजारो सुंदरीओने जोइ ॥ २४५ ॥

ना०

च०

१८७

तासां मध्यादथोत्थाय, स्वामिनी हंसगामिनी ।

योजिताञ्जलिरभ्येत्य, सानुरागमदोऽवदत् ॥ २४६ ॥

भावार्थ—ते मनहरणी सुंदरीओमांथी तेओनी स्वामिनी एक अग्रेसर स्त्री ऊठीने हंसनी जेवी मंद मंद गति करती नाभाक राजा पासे आवी, अने बे हाथ जोडी प्रेमपूर्वक बोली के—॥ २४६ ॥

अस्मदीयेन भाग्येन, समेतोऽसि गुणोदधे ! ।

स्त्रीणां राज्यमिदं विद्धि, योऽत्रैति पतिरेव नः ॥ २४७ ॥

भावार्थ—“ हे गुणसमुद्र ! तमे अमारा भाग्यथीज अहीं पधार्या छे, आ स्त्रीओनुं राज्य छे, अने जे अहीं आवे छे तेने अमे पति तरीकेज मानीए छीए ” ॥ २४७ ॥

श्रुत्वेति नृपतिर्दध्यौ, सङ्कटान्तरमागतम् ।

मौनमेवाऽत्र मे श्रेयो, मौनं सर्वार्थसाधनम् ॥ २४८ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे स्नेह सहित प्रेमाल वचनविलास सांभळी राजा विचारवा लाग्यो के—“ आ वळी मारे माथे बीजुं संकट आवी पडयुं ! ‘ इतो व्याघ्र इतस्तटी ’ ए न्याय प्रमाणे हुं पण अहीं सपढायो छुं. हवे

ना.

च.

६८।

આવા પ્રસંગે મારે મૌન ધારણ કરવું એજ સર્વથા શ્રેયસ્કર છે, કારણ કે—મૌન એ સર્વ ઇચ્છિત વસ્તુનું સાધન છે ” ॥ ૨૪૮ ॥

इति तूष्णीं स्थिते भूपे, मुख्यादिष्टाः स्त्रियोऽपि ताः ।

સ્નાનભોજનસામગ્રી, સજ્જીકૃત્યોપતસ્થિરે ॥ ૨૪૯ ॥

भावार्थ—આ પ્રમાણે જ્યારે રાજાએ મૌન ધારણ કરી કાંઈ પણ ઉત્તર આપ્યો નહીં ત્યારે તે મુખ્ય સ્વામિનીએ હુકમ કરાવેલ બીજી સુંદરીઓ સ્નાન અને ભોજનની સામગ્રી તૈયાર કરી રાજાની સમક્ષ લાવીને ઉપસ્થિત થઈ. અને કહ્યું કે—॥ ૨૪૯ ॥

प्रसद्य सद्यः प्राणेश !, स्नात्वा भुक्त्वा यथारुचि ।

यावज्जीवं सहाऽस्माभि-भोगान् भुङ्क्ष्वाऽकुतोभयः ॥ २५० ॥

भावार्थ—“ હે પ્રાણેશ ! અમારા ઉપર જલદી કૃપાદૃષ્ટિ કરી, યથારુચિ સ્નાન અને ભોજન કરી અમારી સાથે જીંદગી પર્યંત ભોગ ભોગવો, અહીં તમારે કોઈ પણ તરફથી કાંઈ પણ ભય રાખવો નહીં ” ॥ ૨૫૦ ॥

एवं वदन्त्यः शीताम्भः, सिता-द्राक्षाम्भसी अपि ।

सिताघृतपुरस्निग्ध—पायसादि च तत्पुरः ॥ २५१ ॥

પરિચય ગાથા
વંચાવસી
મોમ
૧૨૧

प्रदर्श्य चादुभिर्वाक्यै-रुपसर्गाननेकशः ।

पूर्वं कृत्वाऽनुकूलांस्ताः, प्रतिकूलानपि व्यधुः ॥ २५२ ॥ युग्मम् ।

भावार्थ—आ प्रमाणे बोलती छती ते मनहरणी सुंदरीओए नाभाक राजा आगळ शीतळ अने सुवासित जल, साकर अने द्राक्षातुं पाणी, घी अने साकर नाखी स्वादिष्ट बनावेला दूधपाक विगेरे मिष्टान्न देखाडी मीठां मीठां प्रीतिपूर्वक वचनो वडे पहेलां तो अनेक अनुकूल उपसर्गो कर्या, अने तयार पछी अनेक प्रतिकूल उपसर्गो करवा मांड्या ॥ २५१-२५२ ॥

तथाप्यक्षुब्धचेताः स, धर्मे यावदवस्थितः ।

श्रीशत्रुञ्जयशृङ्गस्थं, तावदात्मानमैक्षत ॥ २५३ ॥

भावार्थ—ते स्त्रीओए अनेक अनुकूल अने प्रतिकूल उपसर्गो करवा छतां पण ज्यारे अस्खलित चित्तवाळो नाभाक जरा मात्र नहीं ढगतां धर्म ध्यानमां ज लीन रह्यो, तेवामां पोताने श्रीशत्रुञ्जय पर्वतना शिखर उपर रहेळ जोयो ॥ २५३ ॥

अहो ! किमेतदित्येवं, साश्चर्ये नृपपुङ्गवे ।

सौरभ्याकृष्टभृङ्गालिः, पुष्पवृष्टिर्दिवोऽपतत् ॥ २५४ ॥

ना.

च.

१९०।

भावार्थ—‘अहो ! आ ते शुं स्वप्न छे के साचो बनाव छे ?’ ए प्रमाणे आश्चर्यमां गरकाव बनेलो नृपवर
विचार करे छे तेवामां आकाशपांथी सुगंधीने लीधे खैचाइ आवेला भमराओनी पंक्तिथी व्याप्त बनेला पुष्पोनी
दृष्टि पही ॥ २५४ ॥

पुरः सुरः स्फुरत्कान्तिः, कश्चित् काञ्चनकुण्डलः ।

प्रादुर्भूयेत्यभाषिष्ट, कुर्वन् जयजयारवम् ॥ २५५ ॥

भावार्थ—तथा तेनी सन्मुख सुवर्णना कुंडल धारण करनार देदीप्यमान कांतिवाला अने ‘जय जय’ शब्द
करता कोइक देबै प्रगट थइने कहुं के—॥ २५५ ॥

तव प्रशंसां सद्धर्मन् !, सौधर्मस्वामिनिर्मिताम् ।

असासहिरहं सर्व-मकार्षमिदमीदृशम् ॥ २५६ ॥

भावार्थ—“ हे धार्मिक शिरोमणे ! देवलोकमां सौधर्मेन्द्रे करेली तमारी प्रशंसा सहन नहीं थवाथी तमारी
परीक्षा माटे में आवुं सर्व कार्य कर्तुं छे ॥ २५६ ॥

तत् क्षमस्व महाभाग !, यदेवं क्लेशितो भवान् ।

तुष्टोऽस्मि तव सत्त्वेन, वरं वृणु वरं वृणु ॥ २५७ ॥

भावार्थ—हे महाभाग्यशाली ! जे में तमने दुःख आप्युं तेनी क्षमा करो, हुं तमारा सत्त्वर्था संतुष्ट थयो
छुं, माटे जे तमारे जोइए ते वरदान मागी ल्यो ॥ २५७ ॥

राजाऽवोचन्न याचेऽह-माप्तधर्मधनः परम् ।

परं सीमन्धरस्वामि-निनंसां मम पूरय ॥ २५८ ॥

भावार्थ—राजाए कहुं के—“ में धर्मरूपी अखूट खजानो प्राप्त करेलो होवार्थी मारे मागवानुं कांइ रहुं नथी,
पण मारे श्रीसीमंधर स्वामीने वंदन करवानी इच्छा छे ते पूर्ण कराव ॥ २५८ ॥

अथो देव-गुरुन्नत्वा, सत्त्वाधिकशिरोमणिः ।

नाकिक्लृप्तविमानेन, विदेहेषु ययौ नृपः ॥ २५९ ॥

भावार्थ—त्यार बाद देवे विमान बनाव्युं, तेनी अंदर सत्त्वशाली पुरुषोमां शिरोमणि नाभाक राजा देव
अने गुरुने नमस्कार करी बेठो, अने देवनी सहायथी ते विमान बडे महाविदेह क्षेत्रमां ज्यां श्रीसीमंधर स्वामी
विराजेलो हता त्यां गयो ॥ २५९ ॥

तत्राऽष्टप्रातिहार्यश्री-सेव्यं सीमन्धरं जिनम् ।

नत्वाऽपृच्छच्चिरत्नो मे-ऽन्तरायः कोऽयमित्यसौ ॥ २६० ॥

ना.

च.

१९२।

भावार्थ—त्यां आठ महाप्रातिहार्य रूप लक्ष्मी वडे सेवाता श्रीसीमन्धर जिनेन्द्रने वंदन करी पूछ्युं के—‘ हे प्रभो ! मने घणा लांबा काळथी शुं अंतराय कर्म लाग्युं छे ? ’ ॥ २६० ॥

अथ च—

समुद्र-सिंहयोर्नाग—गोष्ठिकस्य च सा कथा ।

यथा युगन्धराचार्यैः, प्रोक्ता स्वामी तथादिशत् ॥ २६१ ॥

भावार्थ—आ प्रमाणे नाभाक राजानो प्रश्न सांभळी प्रभु श्रीसीमंधर स्वामीए जेवी रीते युगंधराचार्ये समुद्रपाल सिंह अने नागगोष्ठिकनी कथा कही हती तेवी रीते संपूर्ण कही ॥ २६१ ॥

पुनः प्राहः प्रभुर्भूपं, न पूर्वकृतकर्मतः ।

विमुच्येत क्वचित् कोऽपि, त्वमेवाऽस्य निदर्शनम् ॥ २६२ ॥

भावार्थ—वळी प्रभुए राजाने कथुं के—पूर्वभवमां उपार्जन करेळा कर्मो भोगव्या सिंहाय कोइ पण प्राणी कदापि छटी शकतो नथी, वे संभ्रमां तुंज पोते दृष्टांतरूप छे ॥ २६२ ॥

त्वया सिंहभवे यात्रा—ऽन्तरायोऽकारि बान्धवम् ।

धारयित्वा स विज्ञेयो, वृद्धः सोपानलोठकः ॥ २६३ ॥

ना०

च०

१९३॥

भावार्थ—तैं सिंहना भवमां तारा भाइ समुद्रपालने यात्रा करतां अटकावी अंतराय कयों हतो, अने तेथी तैं अंतराय कर्म उपार्जन कर्युं हतुं, ते अंतराय कर्मज तने पहेले पगथीयेथी गवडावनार वृद्ध पुरुष जाणवो ॥२६३॥

असौ नागस्य जीवोऽपि, चन्द्रादित्यभवे पुरा ।

क्षालिताऽखिलसत्कर्मा, सौधर्मेऽजनि निर्जरः ॥ २६४ ॥

भावार्थ—वळी जे आ तारी साथे देव आवेलो छे ते नागश्रेष्ठीनो जीव छे, तेणे पहेलां चंद्रादित्यनां भवमां पुण्यकर्म वडे समग्र पाप प्रक्षालन करी अत्यारे सौधर्म देवलोकमां देवता थयो छे ॥ २६४ ॥

इति सीमन्धरस्वामि-मुख्यास्तौ चरितं निजम् ।

श्रुत्वा प्रीतौ जिनं नत्वा, शत्रुञ्जयमगच्छताम् ॥ २६५ ॥

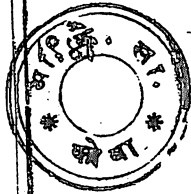
भावार्थ—आ प्रमाणे सीमंधर स्वामीना श्रीमुखथी ते देव अने नाभाक राजा पोतपोतानुं चरित्र सांभळी घणा हर्षित थया, अने ते प्रभुने वंदन करी श्रीशत्रुञ्जय पर्वत उपर गया ॥ २६५ ॥

तत्र श्रीआदिदेवस्य, स्नात्रपूजामहोत्सवम् ।

कृत्वाऽष्टाहत्रयं भक्त्या, तौ स्वं धन्यममन्यताम् ॥ २६६ ॥

ना.

व.

भावार्थ—शत्रुंजय पर्वत पर ते बन्ने जणाए ऋण अठवाडिया सुधी भक्तिपूर्वक श्रीआदीश्वर प्रभुनी स्नात्र-
पूजानो महोत्सव करी पोताना आत्माने भाग्यशाळी मानवा लाग्या ॥ २६६ ॥

अथ शाश्वतपूजार्थ, सर्वाङ्गाभरणानि तौ ।

कारयित्वा महापूजा-क्षणेऽरोपयतां क्रमात् ॥ २६७ ॥

भावार्थ—त्यार पछी शाश्वत पूजा सादे सर्व अंगनो आभूषणो करावी ते महापूजा वखते आभूषणोने क्रम-
सर प्रभुना अंग उपर चडाव्या ॥ २६७ ॥

माणिक्यरत्नखचितां, दत्त्वा हैमीं महाध्वजाम् ।

अभङ्गरङ्गसङ्गीत-भक्तिं दर्शयतश्च तौ ॥ २६८ ॥

भावार्थ—त्यार पछी माणेक अने रत्नोथी जडेळी सुवर्णनी महाध्वजा चडावी अने अखंडित भावोल्लास
पूर्वक संगीत गान करी प्रभुना उपर पोतानी अवर्णनीय भक्ति देखाडी आपी ॥ २६८ ॥

एवं निर्माय निर्मायौ, प्राज्यप्रौढप्रभावनाः ।

सर्वज्ञशासनौन्नत्यं, तौ व्यस्तारयतां चिरम् ॥ २६९ ॥

ना.

च.

१९५१

भावार्थ—आ प्रमाणे कोइ पण प्रकारनी माया रहित पवित्र हृदये ते राजा अने दैवे अत्यंत मोटी प्रभावना करी लांबा वखत सुधी सर्वज्ञ प्रभुना शासननी उन्नति विस्तारी ॥ २६९ ॥

अथाऽनन्तगुणोत्साह-बद्धरोमाश्चकञ्चुकः ।

नाभाकभूपतिर्धर्म-शालास्थानमशिश्रियत् ॥ २७० ॥

भावार्थ—त्यार बाद अनंतगुणा उत्साहथी प्रफुल्लित रोमांचवाळा नाभाक राजाए धर्मशालाना स्थाननो आश्रय लीधो ॥ २७० ॥

तत्र न्यक्कृतकल्पद्रु-डिण्डिमोद्घोषपूर्वकम् ।

स्वमर्थमर्थिसात्तन्त्र-नदारिद्र्यं जगद् व्यधात् ॥ २७१ ॥

भावार्थ—त्यां रही दान आपवा माटे पटहोद्घोषणा कराबी, अने जेना दानगुण पासे कल्पवृक्षो पण हलका पढी गया एवा ते राजाए पोतानुं धन याचक जनाने आपतां सर्व जगत् अदारिद्र्य करी दीधुं ॥ २७१ ॥

अथ पुण्यपवित्रात्मा, क्षालिताऽखिलकश्मलः ।

गुरुभिः सह भूपालः, प्रतस्थे स्वपुरं प्रति ॥ २७२ ॥

ना०

च०

१९६

भावाथ—हवे पुण्य वडे पवित्र आत्मावाळो ते नाभाक राजा पोताना समग्र पापनी शुद्धि करी गुरु महाराज
साथे पोताना नगर तरफ चाल्यो ॥ २७२ ॥

अनुपानद् गुरोर्वाम-भागेन पथि सञ्चरन् ।
दर्शयन्नुच्चनीचां च, भुवं भक्ताग्रणीरभूत् ॥ २७३ ॥

भावार्थ—रस्तामां गुरुमहाराजने डावे पडखे उघाडे पगे चालतो अने उंचाण-नीचाणवाळी पृथ्वीने बता-
वतो ते नाभाक राजा गुरुभक्त शिरोमणि थयो ॥ २७३ ॥

चन्द्रादित्यसुरः सेना-मानं छत्रं वितानयन् ।
चामरांश्चालयन् पार्श्व-द्वये सद्गुरुभूपयोः ॥ २७४ ॥
संवर्तकाऽनिलेनाग्रे, कण्टकाद्यपसारयन् ।
गन्धोदकस्य वर्षेण, मार्गस्थं शमयन् रजः ॥ २७५ ॥
सुगन्धिभिः पञ्चवर्णै-र्दिव्यपुष्पैर्भुवं स्तृणन् ।
संचारयन् पुरस्थं च, योजनोच्चमहाध्वजम् ॥ २७६ ॥

१९७।

एतयोर्वमन्तारो, यास्यन्ति प्रलयं स्वयम् ।

एतत्पादाब्जनन्तारो, वर्द्धिष्यन्ते महाश्रिया ॥ २७७ ॥

इत्यम्बरगिरा साकं, दुन्दुभिं दिवि ताडयन् ।

गुरुणा विदधे भक्तिं, सान्निध्यं च महीपतेः ॥ २७८ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ।

भावार्थ—चन्द्रादित्य देव पण सेनाना परिमाण जेटलुं छत्र विस्तारतो, सद्गुरुमहाराज अने राजाना बन्ने पढखे चामरो बीजतो—॥ २७४ ॥ संवर्तक वायरा बडे रस्तामां आगळ आगळ कांटा विगेरेने दूर करतो, सु-गंधी पाणी वरसावी मार्गनी धूल शांत करतो ॥ २७५ ॥ गंधयी बहेकी रहेला पांच वर्णना दिव्य पुष्पोथी पृथ्वीने आच्छादित करतो, आमळ एक योजन प्रमाण उंची मोटी ध्वजा फरकावतो, ॥ २७६ ॥ “आ गुरुमहा-राज अने राजानुं अपमान करनारा स्वयं नाश पामशे, अने एमना चरणकमलने नमस्कार करनार लोकोने महा-लक्ष्मीनी वृद्धि थशे” ॥ २७७ ॥ एवी आकाशवाणी साथे गगनमां दुंदुभिनी जाद करतो छतो गुरुमहाराजनी भक्ति करतो हतो, तेमज राजानुं सान्निध्य करतो हतो ॥ २७८ ॥

इत्थं प्रतिपदं नैक-भूपैः प्राभृतपाणिभिः ।

प्रवर्धमानभव्यश्री-नृपः प्रापन्नजं पुरम् ॥ २७९ ॥

ना.

च.

१९८।

भावार्थ—आवी रीते मार्गमां चालतां पगले पगले अनेके राजाओं हाथमां भेटणां, लई नाभाक राजानुं
सन्मान करवा लाग्या, अने तेथी वृद्धि पामती मनोहर लक्ष्मीवाळो राजा पोताना नगरमां आवी पहुँच्यो ॥२७९॥

गुरवोऽपि ततो दत्त्वा, श्रीमन्नाभाकभूपतेः ।

सम्यक्त्वमूलश्राद्धानु-व्रतानि व्यहरन् भुवि ॥ २८० ॥

भावार्थ—त्यार बाद गुरुमहाराजे नाभाकराजाने सम्यक्त्वमूल श्रावकना अणु व्रत उचरावी शुद्ध श्रावक
करीं, पछी गुरुमहाराजे बीजे स्थळे विहार करीं ॥ २८० ॥

अथ देवस्य सान्निध्याद्, वासुदेव इव स्वयम् ।

भूपालो भरतार्थस्थ, त्रीणि खण्डान्यसाधयत् ॥ २८१ ॥

भावार्थ—त्यार पछी चन्द्रादित्यदेवनी सहायथी नाभाकराजाए वासुदेवनी पेढे अर्थ भरतना व्रणे खंड
साध्या ॥ २८१ ॥

भूमिपतिसहस्राणां, षोडशानां च भूधनि ।

आज्ञां संस्थाप्य राज्यं स्व-धर्मे च समपालयत् ॥ २८२ ॥

ना.

च.

१९१।

ભાવાર્થ—નાભાકરાજાએ સોઠ હજાર રાજાઓ ઉપર પોતાની આજ્ઞા પ્રવર્તાવીને સમ્યક્ પ્રકારે પોતાના રાજ્યનું
અને ધર્મનું પાલન કરવા લાગ્યો ॥ ૨૮૨ ॥

ત્રિકાલં દેવમભ્યર્ચન્, દ્વિસન્ધ્યં સદ્ગુરુભક્તમન્ ।

ષડાવશ્યકકૃત્યં ચ, તન્વન્ રાજ્યફલં યયૌ ॥ ૨૮૩ ॥

ભાવાર્થ—રાજાએ ત્રણ કાલ પ્રભુની પૂજા, અને સાંજ સવાર સદ્ગુરુ મહારાજને વંદન તથા છ આવશ્યક
કૃત્ય કરતાં રાજ્યનું શુભ ફલ મેળવ્યું ॥ ૨૮૩ ॥

પ્રતિગ્રામપુરં જૈન-પ્રાસાદાસ્તુજ્જતોરણાઃ ।

વ્યધાપ્યન્ત નરેન્દ્રેણ, ધર્મશાલાઃ સહસ્રશઃ ॥ ૨૮૪ ॥

ભાવાર્થ—તે રાજાએ દરેક ગામ અને શહેરોમાં ઊંચા તોરણવાળા જિનમંદિરો બંધાવ્યા, તેમજ હજારો ધર્મ-
શાલા બંધાવી ॥ ૨૮૪ ॥

સાહિલીકપરદ્રોહ-પૈશૂન્યકલિમત્સરાઃ ।

નિર્મૂલં વારિતાઃ સપ્ત-વ્યસનાનિ વિશેષતઃ ॥ ૨૮૫ ॥

भावार्थ—बळी ते राजाए पोताना राज्यमां निंदा, परद्रोह, चाढी, कजीओ, इर्ष्या विगेरेजुं निर्मूल निवारण कर्युं, तथा सात व्यसनोनो तो विशेष प्रकारे निषेध कर्यो ॥ २८५ ॥

मिथ्यात्वं पापमन्यायं, विधत्ते मनसाऽपि यः

तस्य देवः स्वयं शिक्षां, दत्ते तत्क्षणमेव सः ॥ २८६ ॥

भावार्थ—तेना राज्यमां कोइ पण माणस मिथ्यात्व पाप अने अनीति मनथी पण करतो तो तेने चन्द्रादित्य देव तेज क्षणे शिक्षा करतो ॥ २८६ ॥

तद्देशवास्तव्यजना-स्ततः पुण्यैकबुद्धयः ।

राजवर्त्माऽनुवर्तन्ते, यथा राजा तथा प्रजाः ॥ २८७ ॥

भावार्थ—पुण्यमां लीन करेली बुद्धिवाळा ते देशना लोको राजाने मार्गे धर्म अने नीतिने अनुसरवा लाग्या, कारण के जेवो राजा होय तेवी तेनी प्रजा होय छे ॥ २८७ ॥

एवं यथा यथा पृथ्व्यां, पुण्यवृद्धिस्तथा तथा ।

काले वृष्टिर्धान्यपुष्टि-बहुपुष्पफला द्रुमाः ॥ २८८ ॥

बहुशीरसा गावो, बहुरत्नाश्च खानयः ।

व्यवसाया महालाभा, दूरदेशाः सुसञ्चराः ॥ २८९ ॥

निरामया निरातङ्का, महासौख्याश्चिरायुषः ।

पुत्रपौत्रादिसन्तान-वृद्धिभाजोऽभवन् जनाः ॥ २९० ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ।

भावार्थ—आवो रीते पृथ्वीमां जेम जेम पुण्यनी वृद्धि थवा लागी तेम तेम सारी रीते समयसर वृद्धि थवा लागी, घणुं धान्य नीपजवा लागुं, वृक्षो घणा पुष्पो अने फल आपनारा थवा ॥ २८८ ॥ गायो अधिक दूध आपवा लागी, खाणो घणा रत्नोवाली थइ, व्यापारमां अतिशय लाभ थवा लाग्यो, घणा दूरना देशो पण सुख-रूप मुसाफरी थइ शके तेवा थवा ॥ २८९ ॥ तेमज लोको निरोगी, निर्भय, अत्यंत सुखी, लांबा आयुष्यवाळा अने पुत्र-पौत्रादि संततिनी वृद्धिवाळा थवा ॥ २९० ॥

एवं तद्राज्यलोकानां, धर्मशर्मनिरीक्षणात् ।

द्वियेव स्वर्गिणोऽभूव-ज्ञदृश्या धर्मवर्जिताः ॥ २९१ ॥

भावार्थ—आवो रीते ते राज्यना लोको धर्मना प्रभावथी एदला सुखी हता के जे सुखने जोइ धर्मवर्जित

देवो पण पोतावे सुखरहित मानवा लाग्या, अवे तेथी जाणे लज्जा आववाथी पोते अदृश्य थई गया होवनी !
॥ २९१ ॥

श्रीनाभाकनराधीशः, प्रपाल्येति चिरं स्थिरम् ।

राज्यं प्राज्यं प्रान्तकाले, संसाध्याऽनशनं सुधीः ॥ २९२ ॥

अगादू द्वादशकल्पेऽथ, नृजन्माऽवाप्य सेत्स्यति ।

देवोऽपि प्राप्य मानुष्यं, शाश्वतं सौख्यमाप्स्यति ॥ २९३ ॥ शुग्मम् ।

भावार्थ—आ प्रमाणे पुण्यशाली नाभाकराजाए पोताना विस्तृत राज्यने चिरकाल सुधी स्थिर रीते पालन कर्युं, अंतकाले ते बुद्धिमान् राजा अणसण ग्रहण करी वारमा अच्युत देवलोकमां देव थयो, त्यांथी च्यवी मनुष्य जन्म प्राप्त करी सिद्ध यशे. चन्द्रादित्य देव पण देवलोकमांथी च्यवी मनुष्यपणुं प्राप्त करी मोक्षमां शाश्वतुं सुख पावशे ॥ २९२-२९३ ॥

श्रीनाभाकवरेन्द्रस्य, विशम्भेदं कथानकम् ।

देवद्रव्याच्च दूरेण, नित्यं स्थेयं मनीषिभिः ॥ २९४ ॥

भावाथ—आ प्रमाणे श्रीनाभाकराजानी कथा सांभळीने बुद्धिमान पुरुषोए देवद्रव्यथी तदन दूर रहेवुं उचित
हे ॥ २९४ ॥

श्रीमदञ्चलगच्छेश-श्रीमेरुतुङ्गसूरिभिः ।

युगर्चयुगभूसङ्ख्ये, वर्षे निर्मिता कथा ॥ २९५ ॥

प्रवरार्थ—श्रीमान् अंचलगच्छाधिपति श्री मेरुतुंगसूरिण चौदसो चोसठनी सालमां आ कथा रच्यो ॥ २९५ ॥

श्रीनाभाकराजचरित्रं गुर्जरभाषानुवादसहितं
समाप्तम् ।

ना.
च.
१०४
सं.
१०४
१०४